

Teminis biuletenis

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės
apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo
mechanizmai ir kriterijai

Ižanginis žodis

Remiantis EB sutarties 63 straipsniu 2003 m. vasario 18 d. priimtas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 343/2003, nustatantis valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus (OL L 50, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 109, toliau – reglamentas „Dublinas II“); jis įsigaliojo 2003 m. kovo 17 d. Šis reglamentas buvo iš dalies pakeistas 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, 2013, p. 31; toliau – reglamentas „Dublinas III“), priimtu remiantis SESV 78 straipsnio 2 dalies e punktu. Reglamentas „Dublinas III“ įsigaliojo 2013 m. liepos 19 d. ir taikomas tarptautinės apsaugos prašymams, pateiktiems nuo 2014 m. sausio 1 d.

Šie tekstai pagrįsti principu, kad visus trečiosios šalies piliečio ar asmens be pilietybės prieglobsčio arba tarptautinės apsaugos prašymus, pateiktus valstybės narės teritorijoje, įskaitant pasienyje arba tranzito zonoje, turi nagrinėti viena valstybė narė. Šiuose reglamentuose apibrėžiami valstybės narės, atsakingos už prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir procedūra.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai hierarchine tvarka išdėstyti reglamento „Dublinas III“¹ III skyriuje ir skirti tam, kad valstybė narė, kuriai pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, žinotų, kuri valstybė narė galiausiai bus atsakinga už prašymo nagrinėjimą.

Minėti kriterijai išdėstyti III skyriuje tokia tvarka:

- nelydimo nepilnamečio interesas²;
- valstybės narės teritorijoje esantis šeimos narys, kuriam suteikta tarptautinė apsauga³ arba kuris yra tarptautinės apsaugos prašytojas⁴;
- šeimos ryšių palaikymas⁵;
- teisę gyventi šalyje patvirtinančių dokumentų arba vizų išdavimas⁶;
- neteisėtas atvykimas ir (arba) gyvenimas šalyje⁷;

¹ Konkrečiai šio reglamento 8–15 straipsniuose. Anksčiau jie buvo išdėstyti reglamento „Dublinas II“ 6–14 straipsniuose.

² Reglamento „Dublinas III“ 8 straipsnis ir atitinkamai reglamento „Dublinas II“ 6 straipsnis.

³ Reglamento „Dublinas III“ 9 straipsnis ir atitinkamai reglamento „Dublinas II“ 7 straipsnis.

⁴ Reglamento „Dublinas III“ 10 straipsnis ir atitinkamai reglamento „Dublinas II“ 8 straipsnis.

⁵ Reglamento „Dublinas III“ 11 straipsnis ir atitinkamai reglamento „Dublinas II“ 14 straipsnis.

⁶ Reglamento „Dublinas III“ 12 straipsnis ir atitinkamai reglamento „Dublinas II“ 9 straipsnis.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

- bevizis atvykimas⁸;
- prieglobsčio prašymas, pateiktas tarptautinėse tranzito zonose⁹.

Šie kriterijai taikomi atsižvelgiant į padėtį, buvusią tuo metu, kai prašytojas pirmą kartą pateikia prieglobsčio prašymą valstybei narei¹⁰.

Reglamentuose „Dublinas II“ ir „Dublinas III“ buvo numatyti papildomi specialūs atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijai.

Taigi, jei remiantis šiuose reglamentuose išvardytais kriterijais negalima nustatyti jokios už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės, atsakinga yra pirmoji valstybė narė, kuriai toks prašymas buvo pateiktas¹¹. Be to, jei prašytojo neįmanoma perduoti pirmajai paskirtai atsakinga valstybei narei, nes esama pagrįstų priežasčių manyti, kad tos valstybės narės prieglobsčio procedūra ir prašytojų priėmimo sąlygos turi sisteminių trūkumų, dėl kurių esama nežmoniško ar žeminamo elgesio, kaip apibrėžta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 4 straipsnyje, rizikos, atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą atliekanti valstybė narė toliau nagrinėja III skyriuje išdėstytus kriterijus, kad nustatytų, ar kita valstybė narė galėtų būti paskirta atsakinga. Jei prašytojas negali būti perduodamas jokiai valstybei narei, paskirtai pagal III skyriuje išdėstytus kriterijus, arba pirmajai valstybei narei, kurioje pateiktas prašymas, atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą atliekanti valstybė narė tampa atsakinga valstybe nare¹².

Be to, nustatytos specialios taisyklės tais atvejais, kai prašytojas yra išlaikomas šeimos nario, teisėtai gyvenančio vienoje iš valstybių narių, arba kai šeimos narys yra priklausomas nuo prašytojo pagalbos¹³. Galiausiai, diskrecinė išlyga¹⁴ leidžia kiekvienai valstybei narei nuspręsti nagrinėti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės jai pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą net tada, kai ji pagal šiuose reglamentuose nustatytus kriterijus neatsako už tokį nagrinėjimą.

⁷ Reglamento „Dublinas III“ 13 straipsnis ir atitinkamai reglamento „Dublinas II“ 10 straipsnis.

⁸ Reglamento „Dublinas III“ 14 straipsnis ir atitinkamai reglamento „Dublinas II“ 11 straipsnis.

⁹ Reglamento „Dublinas III“ 15 straipsnis ir atitinkamai reglamento „Dublinas II“ 12 straipsnis.

¹⁰ Reglamento „Dublinas III“ 7 straipsnio 2 dalis ir atitinkamai reglamento „Dublinas II“ 5 straipsnio 2 dalis.

¹¹ Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą ir atitinkamai reglamento „Dublinas II“ 13 straipsnis.

¹² Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalies antra ir trečia pastraipos. Reglamente „Dublinas II“ atitinkamų nuostatų nebuvo. Iš tiesų reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalies antros ir trečios pastraipų nuostatos buvo įtrauktos išplėtojus jurisprudenciją, konkrečiai kalbant, priėmus [2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimą N. S. ir kt. \(didžioji kolegija\) \(C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865\)](#).

¹³ Reglamento „Dublinas III“ 16 straipsnyje „išlaikomi asmenys“. Anksčiau galiojo reglamento „Dublinas II“ 15 straipsnis, paprastai vadinamas „humanitarine išlyga“.

¹⁴ Reglamento „Dublinas III“ 17 straipsnis „Diskrecinės išlygos“. Anksčiau Reglamento „Dublinas II“ 3 straipsnio 2 dalis, bendrai vadinama „suverenumo išlyga“, dėl kurios buvo priimti keli Teisingumo Teismo sprendimai ([2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimas N. S. ir kt. \(didžioji kolegija\) \(C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865\)](#) ir [2013 m. lapkričio 14 d. Sprendimas Puid \(didžioji kolegija\) \(C-4/11, EU:C:2013:740\)](#)).

Nurodytų teisės aktų sąrašas

2003 m. vasario 18 d. Tarybos **reglamentas (EB) Nr. 343/2003**, nustatantis valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus (OL L 50, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 109).

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos **reglamentas (ES) Nr. 604/2013**, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, 2013, p. 31).

2003 m. rugsėjo 2 d. Komisijos **reglamentas (EB) Nr. 1560/2003**, nustatantis išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003, nustatančio valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus, taikymo taisykles (OL L 222, 2003, p. 3).

2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos **reglamentas (EB) Nr. 562/2006**, nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (OL L 105, 2006, p. 1), iš dalies pakeistas 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 610/2013 (OL L 182, 2013, p. 1).

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos **direktyva 2013/32/ES** dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013, p. 60).

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos **direktyva 2013/33/ES**, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L 180, 2013, p. 96).

2001 m. liepos 20 d. Tarybos **direktyva 2001/55/EB** dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimančios tokias priemones ir atsakančios už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą (OL L 212, 2001, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 162).

Turinys

ĮŽANGINIS ŽODIS	3
NURODYTŲ TEISĖS AKTŲ SĄRAŠAS	5
I. ATSAKINGOS VALSTYBĖS NARĖS NUSTATYMAS	8
1. Atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijai	8
1.1. Nepilnamečio interesai	8
1.2. Šeimos ryšiai	9
1.2.1 Šeimos narių, kurie yra tarptautinės apsaugos gavėjai, buvimas.....	9
1.2.2 Priklausomumo ryšys	12
1.3. Atvykimas į teritoriją.....	13
2. Atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijų išimtys	15
2.1. Chartijos 4 straipsnio pažeidimo rizika	15
2.2. Atitinkamos valstybės narės diskrecinė išlyga.....	23
3. Aiškaus sprendimo dėl atsakingos valstybės narės nustatymo nebuvimas.....	27
4. Perkėlimas – Mechanizmas, leidžiantis laikinai nukrypti nuo Dublino mechanizmo	28
II. PERDAVIMO ATSAKINGAI VALSTYBEI NAREI PROCEDŪRA.....	33
1. Atsiėmimas neteisėto grąžinimo į perdavusią valstybę narę atveju	33
2. Išankstinis sprendimas dėl perdavimo	34
3. Perdavimo terminai	35
III. SPRENDIMO DĖL PERDAVIMO TEISMINĖS KONTROLĖS APIMTIS.....	38
1. Ribota teisminė kontrolė pagal reglamentą „Dublinas II“	38
2. Išplėsta teisminė kontrolė pagal reglamentą „Dublinas III“	39
2.1. Techninių nuostatų nesilaikymas	40
2.2. Terminų nesilaikymas.....	43
2.3. Sprendimo dėl perdavimo kontrolė, jei asmuo atsiimamas	48
2.4. Sprendimo perimti savo žinion nelydimą nepilnametį kontrolė.....	50
2.5. Galimybė remtis aplinkybėmis, susiklosčiusiomis po sprendimo dėl perdavimo priėmimo.....	52

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

I. Atsakingos valstybės narės nustatymas

1. Atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijai

1.1. Nepilnamečio interesai

2013 m. birželio 6 d. Sprendimas (ketvirtoji kolegija) „MA ir kt.“ (C-648/11, [EU:C:2013:367](#))

„Reglamentas (EB) Nr. 343/2003 – Atsakingos valstybės narės nustatymas – Nelydimas nepilnametis – Dviejose valstybėse narėse vienas po kito pateikti prieglobsčio prašymai – Nepilnamečio šeimos nario nebuvimas valstybės narės teritorijoje – Reglamento Nr. 343/2003 6 straipsnio antra pastraipa – Nepilnamečio perdavimas valstybei narei, kurioje jis pateikė pirmąjį prašymą – Atitiktis – Vaiko interesas – Chartijos 24 straipsnio 2 dalis“

Prieglobsčio Jungtinėje Karalystėje paprašė du Eritrėjos (MA ir BT) ir vienas Irako (DA) pilietybes turintys nepilnamečiai. Nebuvo nė vieno teisėtai kitoje Sąjungos valstybėje narėje esančio jų šeimos nario. Jungtinės Karalystės valdžios institucijos nustatė, kad jie jau buvo pateikę prieglobsčio prašymus kitose valstybėse narėse, būtent Italijoje (MA ir BT) ir Nyderlanduose (DA). Todėl buvo nuspręsta perduoti nepilnamečius šioms valstybėms, kurios buvo laikomos atsakingomis už jų prieglobsčio prašymų nagrinėjimą.

Jei prieglobsčio prašytojas yra nelydimas nepilnametis, reglamente „Dublinas II“ numatyta, kad už prašymo nagrinėjimą yra atsakinga ta valstybė narė, kurioje teisėtai yra jo šeimos narys, jei tai atitinka nepilnamečio interesus. Nesant šeimos nario, už prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė yra ta, kurioje nepilnametis pateikė prieglobsčio prašymą, nors reglamente nenurodyta, ar tai yra pirmas nepilnamečio pateiktas prašymas valstybėje narėje, ar tas, kurį jis paskutinį pateikė kitoje valstybėje narėje.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad, kai nelydimas nepilnametis, kuris neturi kurioje nors valstybėje narėje teisėtai esančių šeimos narių, pateikė prieglobsčio prašymą daugiau nei vienoje valstybėje narėje, už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė, kurioje nepilnametis yra po savo prieglobsčio prašymo pateikimo. Ši išvada išplaukia iš reglamento konteksto ir tikslo – garantuoti veiksmingą galimybę pradėti pabėgėlio statuso nustatymo procedūras, ypatingą dėmesį skiriant nelydimiems nepilnamečiams. Kadangi pastarieji patenka į itin pažeidžiamų asmenų kategoriją, svarbu, kad atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra truktų tik tiek, kiek būtina, o tai reiškia, kad iš principo jie nebūtų perduodami į kitą valstybę narę.

Šias išvadas patvirtina reikalavimas gerbti pagrindines teises, viena iš kurių yra būtinybė užtikrinti, kad visuose valstybės ar privačių institucijų veiksmuose, susijusiuose su

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

vaikais, pirmiausia būtų vadovaujamasi vaiko interesais¹⁵. Taigi, atsižvelgiant į nelydimo nepilnamečio interesą, svarbu ne beprasmiškai tęsti atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą, o užtikrinti jiems veiksmingą galimybę pradėti pabėgėlio statuso nustatymo procedūras.

Teisingumo Teismas patikslino, kad toks aiškinimas nereiškia, jog nelydimas nepilnamečis, kurio prieglobsčio prašymas buvo atmestas iš esmės išnagrinėtas pirmoje valstybėje narėje, vėliau gali priversti kitą valstybę narę išnagrinėti prieglobsčio prašymą. Iš tikrųjų iš valstybių narių nereikalaujama nagrinėti, ar prašytojas gali būti laikomas pabėgėliu, kai prašymas laikomas nepriimtiniu, nes prašytojas identišką prašymą pateikė po jo nenaudai priimto galutinio sprendimo.

1.2. Šeimos ryšiai

1.2.1 Šeimos narių, kurie yra tarptautinės apsaugos gavėjai, buvimas

2022 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimas „Bundesrepublik Deutschland (Pabėgėlių vaikas, gimęs ne priimančiojoje valstybėje)“ (C-720/20, [EU:C:2022:603](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra prieglobsčio politika – Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 (Dublinas III) – Nepilnamečio pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas valstybėje narėje, kurioje jis gimė – Šio nepilnamečio tėvai, anksčiau įgiję pabėgėlio statusą kitoje valstybėje narėje – 3 straipsnio 2 dalis – 9 straipsnis – 20 straipsnio 3 dalis – Direktyva 2013/32/ES – 33 straipsnio 2 dalies a punktas – Tarptautinės apsaugos prašymo priimtinumai ir atsakomybė už jo nagrinėjimą“

Pareiškėja, Rusijos Federacijos pilietė, gimė 2015 m. Vokietijoje. 2012 m. kovo mėn. jos tėvams ir penkiems broliams ir seserims, taip pat Rusijos piliečiams, Lenkijoje buvo suteiktas pabėgėlio statusas. 2012 m. gruodžio mėn. jie išvyko iš Lenkijos ir atvyko į Vokietiją, kur pateikė tarptautinės apsaugos prašymus. Lenkijos Respublika atsisakė tenkinti Vokietijos valdžios institucijų prašymą atsiimti šiuos asmenis, motyvuodama tuo, kad jiems jau suteikta tarptautinė apsauga jos teritorijoje. Paskui Vokietijos valdžios institucijos atmetė tarptautinės apsaugos prašymus kaip nepriimtinus, motyvuodama Lenkijoje šiems asmenims jau suteiktu pabėgėlio statusu. Vis dėlto pareiškėjos šeima ir toliau gyveno Vokietijoje.

¹⁵ Be to, reikia pažymėti, kad reglamento „Dublinas III“ 8 straipsnio 4 dalyje dabar nurodyta, kad nustatant valstybę narę, atsakingą už nelydimų nepilnamečių prašymų nagrinėjimą, pirmiausia atsižvelgiama į vaiko interesus.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

2018 m. kovo mėn. pareiškėja pateikė Vokietijos valdžios institucijoms tarptautinės apsaugos prašymą. Šis prašymas atmestas kaip nepriimtinas, vadovaujantis reglamentu „Dublinas III“.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuriam pateiktas skundas dėl šio sprendimo atmesti prašymą, abejoja, ar Vokietijos Federacinė Respublika yra už pareiškėjos prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė, ir, jei taip, ar ši valstybė narė turi teisę atmesti šį prašymą kaip nepriimtina pagal Procedūrų direktyvą.

Konkrečiai kalbant, šiam teismui kyla klausimas dėl tam tikrų reglamento „Dublinas III“ ir Procedūrų direktyvos nuostatų taikymo pagal analogiją pareiškėjos situacijai. Jis siekia išsiaiškinti, ar, pirma, siekiant užkirsti kelią antriniam judėjimui, reglamento „Dublinas III“ 20 straipsnio 3 dalis, kiek ji susijusi, be kita ko, su vaikų, gimusių jau tarptautinės apsaugos pareiškėjui atvykus, situacija, taikoma tarptautinės apsaugos prašymui, kurį nepilnametis pateikė savo gimimo valstybėje narėje, jeigu jo tėvams jau suteikta tarptautinė apsauga kitoje valstybėje narėje¹⁶. Antra, jis klausia, ar Procedūrų direktyvos 33 straipsnio 2 dalies a punktas¹⁷ taikomas nepilnamečiui, kurio tėvai yra tarptautinės apsaugos gavėjai kitoje valstybėje narėje, tačiau jam tokia apsauga nesuteikta.

Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) į šiuos klausimus atsakė neigiamai. Konkrečiai jis nurodė, kad, pirma, pagal reglamentą „Dublinas III“ valstybė narė, kurioje nepilnametis raštu pateikia tarptautinės apsaugos prašymą, yra atsakinga už šio prašymo nagrinėjimą ir, antra, valstybė narė negali pripažinti jo prašymo nepriimtinu dėl to, kad jo šeimos nariai išvyko iš kitos valstybės narės, kurioje jiems buvo suteikta tarptautinė apsauga, ir neteisėtai atvyko į valstybę narę, kurioje nepilnametis pateikė savo prašymą. Jei prašymas nepateiktas raštu, už jo nagrinėjimą atsakinga pirmoji valstybė narė, kuriai buvo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, nebent pagal reglamente išvardytus kriterijus būtų nustatyta, kad atsakinga kita valstybė narė.

Šiuo klausimu, pirma, Teisingumo Teismas nusprendė, kad reglamento „Dublinas III“ 20 straipsnio 3 dalis pagal analogiją netaikytina esant situacijai, kai nepilnametis vaikas ir jo tėvai pateikia tarptautinės apsaugos prašymus toje pačioje valstybėje narėje, kurioje gimė šis vaikas, nors tėvams jau suteikta tarptautinė apsauga kitoje valstybėje narėje. Šioje nuostatoje daroma prielaida, kad nepilnamečio šeimos nariai dar turi „prašytojo“ statusą, taigi joje nereglamentuojama vaiko, gimusio po to, kai jo šeimos nariams buvo suteikta tarptautinė apsauga kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje vaikas gimė ir gyvena su savo šeima, situacija. Be to, nepilnamečio, kurio šeimos nariai prašo suteikti tarptautinę apsaugą, padėtis ir nepilnamečio, kurio šeimos nariams tokia apsauga jau

¹⁶ Pagal šią nuostatą, kurioje reglamentuojama perėmimo savo žinion procedūra, nepilnamečio, kuris lydi tarptautinės apsaugos prašytoją ir kuris atitinka šeimos nario apibrėžtį, padėtis yra tokia pati kaip ir jo šeimos nario padėtis, ir sprendimą dėl jo priima valstybė narė, atsakinga už to šeimos nario tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, net jeigu nepilnametis atskirai ir nėra prašytojas, jei tai atitinka jo interesus. Ta pati nuostata taikoma vaikams, gimusiems prašytojui atvykus į valstybių narių teritoriją, ir inicijuoti naujos jų perėmimo savo žinion procedūros nereikalaujama.

¹⁷ Pagal šią nuostatą valstybė narė gali laikyti tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtinu, jei tarptautinę apsaugą suteikė kita valstybė narė.

suteikta, padėtis nėra panaši, vertinant pagal reglamentu „Dublinas III“ įtvirtintą tvarką. Sąvokos „tarptautinės apsaugos prašytojas“¹⁸ ir „tarptautinės apsaugos gavėjas“¹⁹ apima skirtingus teisinius statusus, kuriuos reglamentuoja skirtingos šio reglamento nuostatos. Taigi pagal analogiją taikant reglamento „Dublinas III“ 20 straipsnio 3 dalį nepilnamečiui, kurio šeimos nariams jau suteikta tarptautinė apsauga, tiek šis nepilnametis, tiek valstybė narė, suteikusi tarptautinę apsaugą jo šeimos nariams, netektų galimybės taikyti šiame reglamente numatytus mechanizmus. O tai lemtų, kad dėl tokio nepilnamečio galėtų būti priimtas sprendimas dėl perdavimo ir nereikėtų inicijuoti jo perėmimo savo žinion procedūros.

Taip pat pasakytina, kad reglamente „Dublinas III“ numatytos specialios taisyklės tuo atveju, kai procedūra, pradėta dėl prašytojo šeimos narių, yra pasibaigusi ir jiems leista gyventi valstybėje narėje kaip tarptautinės apsaugos gavėjams. Konkrečiau kalbant, šio reglamento 9 straipsnyje nustatyta, kad, esant tokiai situacijai, ta valstybė narė ir yra atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, su sąlyga, kad atitinkami asmenys tokį pageidavimą išreiškė raštu. Žinoma, ši sąlyga reiškia, kad 9 straipsnis netaikomas, jei toks pageidavimas neišreikštas. Tokia situacija pirmiausia gali susiklostyti, kai atitinkamo nepilnamečio tarptautinės apsaugos prašymas pateikiamas po to, kai jo šeima neteisėtai išvyko iš pirmosios valstybės narės į valstybę narę, kurioje pateiktas šis prašymas. Vis dėlto ši aplinkybė nepaneigia fakto, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas šiame straipsnyje numatė nuostatą, kuri tiksliai apima nagrinėjamą situaciją. Be to, atsižvelgiant į aiškią 9 straipsnio formuluotę, negalima nukrypti nuo reikalavimo, kad atitinkami asmenys pageidavimą turi išreikšti raštu.

Tokiomis aplinkybėmis, kai suinteresuotieji asmenys raštu neišreiškė pageidavimo, kad už nepilnamečio tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė būtų ta, kurioje jo šeimos nariams leista gyventi kaip tarptautinės apsaugos gavėjams, atsakinga valstybė narė nustatoma pagal reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalį²⁰.

Antra, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Procedūrų direktyvos 33 straipsnio 2 dalies a punktas pagal analogiją netaikomas tarptautinės apsaugos prašymui, kurį valstybėje narėje pateikė nepilnametis, jei tarptautinė apsauga kitoje valstybėje narėje suteikta ne pačiam nepilnamečiui, o jo tėvams. Teisingumo Teismas priminė, kad šios direktyvos 33 straipsnio 2 punkte pateikiamas išsamus atvejų, kai valstybės narės gali laikyti tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtinu, sąrašas. Be to, nuostata, kurioje numatyti nepriimtumo pagrindai, leidžiama nukrypti nuo valstybių narių pareigos iš esmės išnagrinėti visus tarptautinės apsaugos prašymus. Iš šios nuostatos išsamaus ir išimtinio pobūdžio matyti, kad ji turi būti aiškinama siaurai, todėl negali būti taikoma esant situacijai, kuri neatitinka jos teksto. Taigi šios nuostatos taikymo sritis *ratione*

¹⁸ Kaip tai suprantama pagal reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio c punktą.

¹⁹ Kaip tai suprantama pagal reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio f punktą.

²⁰ Pagal šią nuostatą, kai remiantis reglamente „Dublinas III“ išvardytais kriterijais negalima nustatyti atsakingos valstybės narės, už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakinga pirmoji valstybė narė, kuriai buvo pateiktas toks prašymas.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

personae negali būti išplėsta taip, kad būtų taikoma tarptautinės apsaugos prašytojui, kuriam pačiam tokia apsauga nesuteikta.

1.2.2 Priklausomumo ryšys

2012 m. lapkričio 6 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „K“ (C-245/11, [EU:C:2012:685](#))

„Reglamentas (EB) Nr. 343/2003 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymas – Humanitarinė išlyga – Šio reglamento 15 straipsnis – Valstybėje narėje prieglobstį turintis asmuo, priklausantis nuo prieglobsčio prašytojo pagalbos dėl sunkios ligos – Reglamento 15 straipsnio 2 dalis – Šios valstybės narės, kuri nėra atsakinga pagal to paties reglamento III skyriuje įtvirtintus kriterijus, pareiga išnagrinėti šio prieglobsčio prašytojo pateiktą prieglobsčio prašymą – Sąlygos“

K iš trečiosios šalies neteisėtai atvyko į Lenkiją ir ten 2008 m. kovą pateikė pirmą prieglobsčio prašymą. Tuomet ji išvyko iš Lenkijos ir neteisėtai atvyko į Austriją pas vieną iš savo pilnamečių sūnų, kuris su žmona ir trimis jų nepilnamečiais vaikais Austrijoje turi pabėgėlių statusą. 2008 m. balandžio mėnesį K Austrijoje pateikė antrą prieglobsčio prašymą. K marti yra nuo jos priklausoma dėl to, kad turi naujagimį, taip pat dėl sunkios ligos ir didelės negalios, atsiradusios po trečiojoje šalyje patirto traumą sukėlusio įvykio.

Laikydamosi nuomonės, kad Lenkijos Respublika yra atsakinga už K pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, Austrijos valdžios institucijos paprašė šios valstybės narės ją atsiimti ir atitinkamai atmetė jos Austrijoje pateiktą prieglobsčio prašymą.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausė, ar tokioje situacijoje, kokia buvo nagrinėjama šioje byloje, reikia taikyti reglamento „Dublinas II“ 15 straipsnyje numatytą humanitarinę išlygą, ir dėl to Austrija turėtų jurisdikciją priimti sprendimą dėl šio prieglobsčio prašymo.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad reglamento „Dublinas II“ 15 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kai pabėgėlio statusą valstybėje narėje turintis asmuo, be kita ko, dėl sunkios ligos, yra priklausomas nuo savo šeimos nario, kuris yra prieglobsčio prašytojas, bet kurio prašymas pagal šio reglamento III skyriuje išvardytus kriterijus nagrinėjamas kitoje valstybėje narėje, valstybė narė, kurioje šie asmenys gyvena, tampa atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. Teisingumo Teismas nurodė, kad ši valstybė narė turi prisiimti su tokia atsakomybe susijusias pareigas ir apie tai pranešti anksčiau buvusiai atsakingai valstybei narei, net jei pastaroji nepateikė prašymo šiuo klausimu pagal to paties straipsnio 1 dalies antrą sakinį.

Iš tikrųjų reglamento „Dublinas II“ 15 straipsnio 2 dalis yra taikoma tokiu priklausomumo atveju, kai ne pats prieglobsčio prašytojas priklauso nuo šeimos nario, esančio kitoje valstybėje narėje nei ta, kuri įvardyta kaip atsakinga remiantis šio reglamento III skyriuje išvardytais kriterijais, pagalbos, bet šioje kitoje valstybėje narėje esantis šeimos narys

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

priklauso nuo prieglobsčio prašytojo pagalbos. Ši nuostata taip pat taikoma, jeigu joje nurodytos humanitarinės priežastys taikomos priklausomam asmeniui, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, ir šis priklausomas asmuo, nors nėra šeimos narys pagal šio reglamento 2 straipsnio 1 punktą, yra susijęs šeimos ryšiais su prieglobsčio prašytoju, kuris iš tiesų gali suteikti reikalingą pagalbą^{21 22}.

1.3. Atvykimas į teritoriją

2017 m. liepos 26 d. sprendimai (didžioji kolegija) „Jafari“ (C-646/16, [EU:C:2017:586](#)) ir „A. S.“ (C-490/16, [EU:C:2017:585](#))²³

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymas – Nepaprastai didelio skaičiaus trečiųjų šalių piliečių, siekiančių gauti tarptautinę apsaugą, atvykimas – Valstybės narės valdžios institucijų organizuojamas sienos kirtimas siekiant tranzitu vykti į kitą valstybę narę – Įsileidimas dėl humanitarinių priežasčių – 2 straipsnio 10 punktas – Sąvoka „viza“ – 12 straipsnis – Vizos išdavimas – 13 straipsnis – Neteisėtas išorinės sienos kirtimas“

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymas – Nepaprastai didelio skaičiaus trečiųjų šalių piliečių, siekiančių gauti tarptautinę apsaugą, atvykimas – Valstybės narės valdžios institucijų organizuojamas sienos kirtimas siekiant tranzitu vykti į kitą valstybę narę – Įsileidimas dėl humanitarinių priežasčių – 13 straipsnis – Neteisėtas išorės sienos kirtimas – 12 mėnesių terminas, skaičiuojamas nuo neteisėto sienos kirtimo dienos – 27 straipsnis – Teisių gynimo priemonės – Teisminės kontrolės apimtis – 29 straipsnis – 6 mėnesių terminas, skirtas perdavimui įvykdyti – Terminų skaičiavimas – Skundo pateikimas – Stabdomasis poveikis“

2016 m. Sirijos pilietis ([Sprendimas A. S., C-490/16](#)) ir dviejų afganų šeimų nariai ([Sprendimas Jafari, C-646/16](#)) kirto Kroatijos ir Serbijos sieną, nors neturėjo tinkamos vizos. Kroatijos valdžios institucijos suorganizavo jų kelionę iki Kroatijos ir Slovėnijos sienos, siekdamos padėti jiems nuvykti į kitas valstybes nares, kad ten pateiktų tarptautinės apsaugos prašymus.

²¹ Pagal 2003 m. rugsėjo 2 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1560/2003, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003, nustatančio valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus, taikymo taisykles (OL L 222, 2003, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 20) 11 straipsnio 4 dalį.

²² Pažymėtina, kad reglamente „Dublinas III“ teisės aktų leidėjas nekodifikavo 2012 m. lapkričio 6 d. Sprendime K (didžioji kolegija) (C-245/11, [EU:C:2012:685](#)) suformuotos jurisprudencijos ir apribojo valstybių narių įsipareigojimus šioje srityje. Šio reglamento 16 straipsnyje nustatyta, kad jeigu prašytojas yra priklausomas nuo valstybėje narėje teisėtai gyvenančio savo vaiko, brolio ar sesers, tėvo ar motinos pagalbos arba jeigu valstybėje narėje teisėtai gyvenantis jo vaikas, brolis, sesuo, tėvas ar motina yra priklausomi nuo prašytojo pagalbos, valstybės narės paprastai palieka kartu arba suveda prašytoją ir tą vaiką, brolių ar seserį, tėvą ar motiną.

²³ Sprendimas taip pat įtrauktas į III.2.1 skirsnį „Techninių nuostatų nesilaikymas“.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

Sirijos pilietis vėliau pateikė tokį prašymą Slovėnijoje, o afganų šeimų nariai tą patį padarė Austrijoje. Kadangi pareiškėjai į Kroatiją atvyko neteisėtai pagal Dublino III reglamentą, tiek Slovėnija, tiek Austrija laikėsi nuomonės, kad jų tarptautinės apsaugos prašymus turėjo nagrinėti šios valstybės narės institucijos.

Atitinkami asmenys teisme apskundė atitinkamus Slovėnijos ir Austrijos valdžios institucijų sprendimus, teigdami, kad jų atvykimas į Kroatiją negalėjo būti laikomas neteisėtu ir kad pagal reglamentą „Dublinas III“ jų prašymus turi išnagrinėti Slovėnijos ir Austrijos valdžios institucijos.

Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai Teisingumo Teismo klausė, ar atitinkamų asmenų atvykimas turi būti laikomas teisėtu, ar neteisėtu, kaip tai suprantama pagal reglamentą „Dublinas III“. Austrijos teismas taip pat norėjo sužinoti, ar toks Kroatijos valdžios institucijų požiūris prilygsta šios valstybės narės vizos išdavimui.

Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad pagal reglamentą „Dublinas III“ viza yra „valstybės narės leidimas ar sprendimas, kuris yra reikalingas, kad būtų galima vyksti tranzitu ar atvykti“ į vienos ar kelių valstybių narių teritoriją. Taigi, pirma, vartojant sąvoką „viza“ nurodomas nacionalinės administracijos aktas, priimtas oficialiai, o ne paprasčiausiai toleruojant, ir, antra, vizos negalima tapatinti su įsileidimu į valstybės narės teritoriją, nes ją reikalaujama turėti būtent įsileidimo tikslais.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas pažymėjo, kad trečiosios šalies piliečio įleidimas į valstybės narės teritoriją negali būti laikomas viza, net jei toks įleidimas susijęs su ypatingomis aplinkybėmis, kurioms būdingas masinis perkeltųjų asmenų antplūdis į Sąjungą. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad sienos kirtimas pažeidžiant atitinkamoje valstybėje narėje taikomas taisykles būtinai turi būti laikomas „neteisėtu“, kaip tai suprantama pagal reglamentą „Dublinas III“.

Dėl valstybių narių teisės pagal Šengeno sienų kodeksą²⁴ leisti trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka atvykimo sąlygų, atvykti į jų teritoriją dėl humanitarinių priežasčių Teisingumo Teismas pažymėjo, kad toks leidimas galioja tik atitinkamos valstybės narės teritorijoje, bet ne kitų valstybių narių teritorijoje.

Be to, pripažinimas, kad trečiosios šalies piliečio atvykimas, kurį valstybė narė leido remdamasi humanitarinėmis priežastimis, nukrypstant nuo tokiam piliečiui iš esmės nustatytų atvykimo sąlygų, nėra neteisėtas sienos kirtimas, reikшту, kad ši valstybė narė nėra atsakinga už šio asmens kitoje valstybėje narėje pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą. Tokia išvada būtų nesuderinama su reglamentu „Dublinas III“, pagal kurį valstybė narė, per kurią toks asmuo atvyko į Sąjungos teritoriją, yra atsakinga už šio asmens pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą. Taigi, valstybė narė,

²⁴ 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 562/2006, nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (OL L 105, 2006, p. 1), iš dalies pakeistas 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 610/2013 (OL L 182, 2013, p. 1).

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

kuri dėl humanitarinių priežasčių nusprendė leisti trečiosios šalies piliečiui atvykti į jos teritoriją be vizos ir nesinaudojant beviziu režimu, negali būti atleista nuo tokios atsakomybės.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąvoka „neteisėtas sienos kirtimas“ taip pat apima situaciją, kai valstybė narė įsileidžia trečiųjų šalių piliečius į savo teritoriją dėl humanitarinių priežasčių, nukrypdamą nuo trečiųjų šalių piliečiams iš esmės nustatytą atvykimo sąlygų.

Be to, remdamasis reglamente „Dublinas III“ įtvirtintais mechanizmais, Direktyva 2001/55 ir SESV 78 straipsnio 3 dalimi, Teisingumo Teismas konstatavo, kad aplinkybė, jog siena kirsta dėl nepaprastai didelio skaičiaus trečiųjų šalių piliečių, siekiančių gauti tarptautinę apsaugą, atvykimo, nėra lemiamą.

Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad šių trečiųjų šalių piliečių perėmimą savo žinion gali palengvinti tai, kad kitos valstybės narės, vadovaudamosi solidarumo dvasia, vienašališkai ar suderintai naudojasi „suvereniteto išlyga“, leidžiančia nuspręsti nagrinėti joms pateiktus tarptautinės apsaugos prašymus, net jeigu jos pagal reglamento „Dublinas III“ kriterijus neatsako už tokį nagrinėjimą.

Galiausiai jis priminė, kad tarptautinės apsaugos prašytojo perdavimas atsakingai valstybei narei neturi būti vykdomas, jeigu dėl nepaprastai didelio skaičiaus trečiųjų šalių piliečių, norinčių gauti tarptautinę apsaugą, atvykimo kyla reali grėsmė, kad, įvykus šiam perdavimui, atitinkamas asmuo patirs nežmonišką ir žeminamą elgesį.

2. Atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijų išimtys

2.1. Chartijos 4 straipsnio pažeidimo rizika

Chartijos 4 straipsnio, kuriame įtvirtinta, kad „niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas“, pažeidimo rizika gali turėti įtakos nustatant valstybę narę, atsakingą už tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimą. Skirtingais atvejais tai gali būti rizika:

- vykstant prieglobsčio procedūrai dėl sisteminių šios procedūros ir tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo sąlygų trūkumų valstybėje narėje, į kurią prašytojas turėtų būti perkeltas;
- perduodant atsakingą paskirtai valstybei narei dėl konkrečios pareiškėjo būklės;
- pasibaigus prieglobsčio procedūrai dėl tarptautinės apsaugos gavėjų gyvenimo sąlygų valstybėje narėje, į kurią prašytojas turėtų būti perkeltas.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „N. S. ir kt.“ (C-411/10 ir C-493/10, [EU:C:2011:865](#))

„Sąjungos teisė – Principai – Pagrindinės teisės – Sąjungos teisės įgyvendinimas – Nežmoniško arba žeminamo elgesio draudimas – Bendroji Europos prieglobsčio sistema – Reglamentas (EB) Nr. 343/2003 – „Saugių šalių“ sąvoka – Prieglobsčio prašytojo perdavimas atsakingai valstybei narei – Pareiga – Nuginčijama prezumpcija, kad tokia valstybė narė gerbia pagrindines teises“

Bylos, kuriose buvo priimti šie sprendimai, buvo susijusios su keliais prieglobsčio prašytojais, kurie atvyko į Jungtinę Karalystę arba Airiją po to, kai į Europos Sąjungą pateko per Graikiją, ir atsisakė būti perduoti šiai šaliai. Šie asmenys prieštaravo grąžinimui į Graikiją, teigdami, kad prieglobsčio suteikimo procedūros šioje šalyje turi didelių trūkumų, kad prieglobsčio suteikimo procentas yra labai mažas, kad teisminės teisių gynimo priemonės nepakankamos ir sunkiai prieinamos, o prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygos – netinkamos.

Šiomis aplinkybėmis prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai Teisingumo Teismo klausė, ar, atsižvelgiant į Graikijos prieglobsčio sistemos perpildymą ir to pasekmes elgesiui su prašytojais ir jų prašymų nagrinėjimui, valstybės narės valdžios institucijos, turinčios perduoti prašytojus Graikijai, turi iš anksto patikrinti, ar ši valstybė iš tikrųjų laikosi pagrindinių teisių. Jie taip pat klausė, ar tuo atveju, jei ta valstybė nepaiso pagrindinių teisių, šios institucijos privalo pačios prisiimti atsakomybę už prašymo nagrinėjimą.

Teisingumo Teismas priminė, kad, pirma, bendra Europos prieglobsčio sistema buvo sukurta tokiomis aplinkybėmis, kai buvo galima daryti prielaidą, kad visos joje dalyvaujančios valstybės gerbia pagrindines teises ir kad valstybės narės šiuo klausimu gali pasitikėti viena kita. Remdamasis šiuo principu, Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar nacionalinės valdžios institucijos, turinčios perduoti už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingai valstybei, kaip nustatyta reglamente „Dublinas II“, pirmiausia turi patikrinti, ar laikomasi asmenų pagrindinių teisių šioje valstybėje.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors menkiausio prieglobsčio teisę reglamentuojančių taisyklių pažeidimo nepakanka, kad prieglobsčio prašytojas nebūtų perduotas paprastai atsakingai valstybei narei, pagal Sąjungos teisę draudžiama taikyti nenuginčijamą prezumpciją, kad atsakinga valstybė narė gerbia Europos Sąjungos pagrindines teises. Iš tiesų valstybės narės, įskaitant nacionalinius teismus, privalo neperduoti prieglobsčio prašytojo nustatytai kaip atsakinga valstybei narei, kai negali nežinoti, kad sisteminiai prieglobsčio procedūros ir prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygų trūkumai yra rimta ir pagrįsta priežastis manyti, jog prašytojui kils reali grėsmė patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį.

Be to, Teisingumo Teismas pridūrė, kad, atsižvelgusi į galimybę pačiai išnagrinėti prašymą, valstybė narė, kuri pagal reglamentą turi perduoti prašytoją atsakingai valstybei, tačiau to padaryti negali, turi išnagrinėti kitus reglamento kriterijus, kad

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

patikrintų, ar vienas iš paskesnių kriterijų leidžia nustatyti kitą valstybę narę, atsakingą už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. Šiuo klausimu ji turi užtikrinti, kad dėl nepagrįstai ilgai truncančios atsakingos valstybės narės nustatymo procedūros nebūtų dar labiau pažeistos šio prašytojo pagrindinės teisės. Prireikus ji pati turi išnagrinėti prašymą.

Reikia pažymėti, kad tame sprendime Teisingumo Teismas pirmą kartą nusprendė, kad reali nežmoniško ar žeminamo elgesio rizika dėl sisteminių prieglobsčio procedūros ir prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygų atsakingoje valstybėje narėje trūkumų įpareigoja valstybes nares nukrypti nuo reglamente „Dublinas II“ nustatytų atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijų. Šis jurisprudencijos principas vėliau buvo kodifikuotas reglamente „Dublinas III“ (3 straipsnio 2 dalies antra pastraipa²⁵).

2013 m. lapkričio 14 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „Puid“ (C-4/11, [EU:C:2013:740](#))

„Prieglobstis – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 4 straipsnis – Reglamentas (EB) Nr. 343/2003–3 straipsnio 1 ir 2 dalys – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymas – 6–12 straipsniai – Atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijai – 13 straipsnis – Subsidiari sąlyga“

Irano pilietis K. Puid, vykęs tranzitu per Graikiją, neteisėtai atvyko į Vokietiją. Jo Vokietijoje pateiktas prieglobsčio prašymas buvo pripažintas nepriimtinu, motyvuojant tuo, kad pagal reglamentą „Dublinas II“ Graikija buvo valstybė narė, atsakinga nagrinėti šį prašymą. Tačiau prieš K. Puid grąžinimą į pastarąją valstybę jis pateikė skundą dėl sprendimo, kuriuo jo prieglobsčio prašymas pripažintas nepriimtinu ir nurodyta jį perduoti Graikijai, panaikinimo; šis skundas buvo patenkintas pirmosios instancijos teismo, kuris nusprendė, kad, atsižvelgiant į prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygas ir prieglobsčio prašymų nagrinėjimą Graikijoje, Vokietija privalėjo išnagrinėti šį prašymą.

Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuriam pateiktas apeliacinis skundas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, Teisingumo Teismo, be kita ko, klausė, ar pagal reglamentą „Dublinas II“ prieglobsčio prašytojui suteikiama teisė reikalauti, kad valstybė narė išnagrinėtų jo prašymą, jeigu ši valstybė dėl jo pagrindinių teisių pažeidimo rizikos negali jo perduoti kaip atsakinga nustatytai pirmajai valstybei narei.

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad valstybė narė privalo neperduoti prieglobsčio prašytojo kaip atsakinga nustatytai pirmai valstybei narei, jei sisteminiai prieglobsčio procedūros ir prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygų trūkumai kaip atsakinga nustatytoje pirmojoje valstybėje narėje yra rimta ir pagrįsta priežastis manyti, jog egzistuoja reali rizika, kad prašytojas patirs nežmonišką ar žeminamą elgesį. Šiuo

²⁵ „Jei prašytojo neįmanoma perduoti pirmajai paskirtai atsakingai valstybei narei, nes esama pagrįstų priežasčių manyti, kad tos valstybės narės prieglobsčio procedūra ir prašytojų priėmimo sąlygos turi sisteminių trūkumų, dėl kurių esama nežmoniško ar žeminamo elgesio, kaip apibrėžta [Chartijos] 4 straipsnyje, rizikos, atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą atliekanti valstybė narė toliau nagrinėja III skyriuje išdėstytus kriterijus, kad nustatytų, ar kita valstybė narė galėtų būti paskirta atsakinga“.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors susiklosčius tokiai situacijai valstybė narė gali nuspręsti pati išnagrinėti prašymą, iš principo ji neprivalo to daryti. Tokiu atveju toliau nagrinėdama reglamente nustatytus kriterijus ji turi nustatyti valstybę narę, atsakingą už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. Jeigu ji negali nustatyti trečiosios šalies piliečio tapatybės, už prašymo nagrinėjimą atsakinga pirmoji valstybė narė, kuriai buvo pateiktas prašymas.

Galiausiai Teisingumo Teismas pabrėžė, kad valstybė narė, kurioje yra prieglobsčio prašytojas, privalo užtikrinti, kad dėl nepagrįstai ilgai trunkančios atsakingos valstybės narės nustatymo procedūros nebūtų dar labiau pažeistos šio prašytojo pagrindinės teisės. Todėl prireikus valstybė narė privalo pati išnagrinėti prašymą.

2017 m. vasario 16 d. Sprendimas (penktoji kolegija) „C. K. ir kt.“ (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127)²⁶

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Sienos, prieglobstis ir imigracija – Dublino sistema – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnis – Nežmoniškas arba žeminamas elgesys – Sunkiai sergančio prieglobsčio prašytojo perdavimas valstybei, atsakingai už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą – Pagrįstų priežasčių manyti, kad šioje valstybėje narėje yra akivaizdžių sisteminių trūkumų, nebuvimas – Perdavimą turinčiai atlikti valstybei narei nustatyti įpareigojimai“

Sirijos pilietė ir Egipto pilietis atvyko į Europos Sąjungos teritoriją, turėdami Kroatijos išduotą vizą, paskui jie pateikė prieglobsčio prašymą Slovėnijoje. Tuomet Slovėnijos valdžios institucijos kreipėsi į Kroatijos valdžios institucijas, kad šios perimtų juos savo žinion, nes Kroatija buvo už jų prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė pagal reglamento „Dublinas III“ 12 straipsnio 2 dalį. Kroatija sutiko su šiuo prašymu. Tačiau, kadangi Sirijos pilietė buvo nėščia, suinteresuotųjų asmenų perdavimas turėjo būti atidėtas iki vaiko gimimo. Vėliau suinteresuotieji asmenys prieštaravo, kad būtų perduoti Kroatijai, ir nurodė, kad tai turėtų neigiamų pasekmių Sirijos pilietės sveikatos būklei (jos nėštumas buvo sudėtingas ir po gimdymo pablogėjo jos psichinė būklė), taip pat neigiamai paveiktų naujagimio gerovę, ir kad Kroatijoje jie patyrė rasistinių įžeidinėjimų žodžiu ir smurto.

Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausė, ar, esant aplinkybėms, kai prieglobsčio prašytojo, kurio psichinė ar fizinė būklė itin sunki, perkėlimas sukeltų realią ir įrodytą reikšmingo ir nepataisomo atitinkamo asmens sveikatos būklės pablogėjimo riziką, toks perdavimas reikštų nežmonišką ir žeminamą elgesį, kaip jis suprantamas pagal šį straipsnį, ir, jei taip, ar atitinkama valstybė narė privalėtų taikyti reglamento „Dublinas III“ 17 straipsnio 1 dalyje numatytą „diskrecinę išlygą“ ir pati išnagrinėti atitinkamą prieglobsčio prašymą.

²⁶ Sprendimas taip pat įtrauktas į I.2.2 skirsnį „Atsakingos valstybės narės diskrecinė išlyga“.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

Remdamasis [2011 m. gruodžio 21 d. Sprendime N. S. ir kt. \(C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865\)](#) suformuota jurisprudencija Teisingumo Teismas nusprendė, jog net ir nesant pagrįstų priežasčių manyti, kad už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingoje valstybėje narėje yra sisteminių trūkumų, prieglobsčio prašytojas gali būti perduodamas tik įsitikinus, kad nėra galimybės, kad prašytojui dėl šio perdavimo kils reali ir pagrįsta grėsmės patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kuris draudžiamas pagal Chartijos 4 straipsnį.

Teisingumo Teismas pridūrė, kad tokiu elgesiu laikomas itin sunkios fizinės ar psichinės būklės prieglobsčio prašytojo perdavimas, jeigu dėl šio perdavimo kyla reali ir pagrįsta grėsmė, kad gerokai ir negrįžtamai pablogės suinteresuotojo asmens sveikatos būklė. Teisingumo Teismas nurodė, kad tokiu atveju perduodančios valstybės narės valdžios institucijos ir prireikus jos teismai turi išsklaidyti visas dideles abejones dėl perdavimo poveikio suinteresuotojo asmens sveikatos būklei ir imtis visų reikalingų atsargumo priemonių, kad perdavimo sąlygos būtų tinkamos ir pakankamos, atsižvelgiant į šią sveikatos būklę. Jeigu dėl itin sunkaus atitinkamo prieglobsčio prašytojo susirgimo tokių atsargumo priemonių nepakaktų tam, kad būtų galima užtikrinti, kad jo perdavimas nesukels realios grėsmės, jog gerokai ir negrįžtamai pablogės jo sveikatos būklė, atitinkamos valstybės narės institucijos privalo sustabdyti šio asmens perdavimą tol, kol jo būklė vėl bus tokia, kad būtų galima jį perduoti.

Be to, jeigu valstybė narė konstatuoja, kad atitinkamo prieglobsčio prašytojo sveikatos būklė negali greitai pagerėti arba kad ilgam sustabdžius procedūrą kiltų grėsmė, kad suinteresuotojo asmens sveikatos būklė pablogės, ji gali pasinaudoti „diskrecine išlyga“ ir pati išnagrinėti jo prašymą, nors ir neprivalo to daryti. Atsižvelgiant į tai, bet kuriuo atveju, jeigu dėl atitinkamo prieglobsčio prašytojo sveikatos būklės prašančioji valstybė narė negalėtų jo perduoti iki reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 1 dalyje numatyto šešių mėnesių termino pabaigos, atsakinga valstybė narė, Teisingumo Teismo teigimu, būtų atleista nuo pareigos perimti suinteresuotąjį asmenį savo žinion, ir ši atsakomybė pereitų pirmajai valstybei narei.

2019 m. kovo 19 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „Jawo“ (C-163/17, [EU:C:2019:218](#))²⁷

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Dublino sistema – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Prieglobsčio prašytojo perdavimas valstybei narei, atsakingai už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą – „Slėpimosi“ sąvoka – Perdavimo termino pratęsimo tvarka – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnis – Didelė nežmoniško ar žeminamo elgesio grėsmė pasibaigus prieglobsčio procedūrai – Asmenų, kuriems minėtoje valstybėje narėje suteikta tarptautinė apsauga, gyvenimo sąlygos“

²⁷ Sprendimas taip pat įtrauktas į II.3 skirsnį „Perdavimo terminas“.

Gambijos pilietis į Europos Sąjungą atvyko per Italiją, kur pateikė prieglobsčio prašymą, o iš ten vėliau išvyko į Vokietiją, kur pateikė naują prašymą. Paprašiusios Italijos institucijų atsiimti suinteresuotąjį asmenį, Vokietijos institucijos atmetė jo prieglobsčio prašymą ir nurodė išsiųsti jį į Italiją. Pirmasis bandymas perduoti žlugo, nes prašytojo nebuvo jam skirtose gyvenamojoje patalpoje. Manydamos, kad jis slapstosi, Vokietijos institucijos įspėjo Italijos institucijas, kad neįmanoma įvykdyti perdavimo ir kad terminas pagal reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalį pratęsiamas. Šiame straipsnyje numatyta, kad perdavimo terminas yra šeši mėnesiai, tačiau gali būti pratęstas ne ilgiau kaip iki aštuoniolikos mėnesių, kai pareiškėjas slapstosi. Vėliau suinteresuotasis asmuo nurodė, kad buvo išvykęs aplankyti draugo ir nežinojo, kad būtina pranešti apie savo nebuvimą. Tuo pat metu jis apskundė sprendimą dėl perdavimo, o skundą atmetus – apeliacine tvarka kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą. Apeliaciniame skunde jis nurodė, kad, atsižvelgiant į tai, jog nesislapstė, Vokietijos institucijos neturėjo teisės pratęsti jo perdavimo Italijai termino. Jis taip pat rėmėsi tuo, kad Italijoje prieglobsčio srityje yra sisteminių trūkumų, o tai yra kliūtis jį perduoti šiai valstybei.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo, be kita ko, klausė, ar toks perdavimas yra teisėtas, kai kyla rizika, kad pasibaigus prieglobsčio procedūrai suinteresuotasis asmuo patirs nežmonišką ar žeminamą elgesį dėl asmenų, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, gyvenimo sąlygų valstybėje narėje, kuri paprastai atsakinga už jo prašymo nagrinėjimą.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalyje numatyta tik situacija, kokia buvo nagrinėta [2011 m. gruodžio 21 d. Sprendime N. S. ir kt. \(C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865\)](#), kai ši grėsmė kilo dėl prieglobsčio procedūros sisteminių trūkumų, vis dėlto perdavimas neįmanomas tokiu atveju, kai yra rimta ir pagrįsta priežastis manyti, jog tokia grėsmė kils paties perdavimo momentu, per prieglobsčio procedūrą arba jai pasibaigus. Teisingumo Teismas nurodė, kad nacionalinis teismas, kuriam paduotas skundas dėl sprendimo perduoti, remdamasis objektyviais, patikimais, tiksliais ir tinkamai atnaujintais duomenimis, taip pat atsižvelgdamas į Sąjungos teisės garantuojamą pagrindinių teisių apsaugos lygį, turi įvertinti, ar esama tariamų trūkumų.

Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kad šie trūkumai turi būti pasiekę ypač aukštą reikšmingumo ribą. Kalbant apie asmenų, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, gyvenimo sąlygas, ši riba būtų pasiekta, jei dėl nacionalinių institucijų abejingumo asmuo, nepriklausomai nuo savo valios ir asmeninio pasirinkimo, patektų į nepaprastai sunkią materialinę padėtį, dėl kurios negalėtų patenkinti elementariausių savo poreikių ir kuri kenktų jo fizinei ar psichinei sveikatai arba žmogaus orumui. Vis dėlto nepakanka aplinkybės, kad šeiminio solidarumo formos, kuriomis naudojasi atitinkamos valstybės narės piliečiai, siekdami įveikti socialinės sistemos trūkumus, paprastai negalimos asmenims, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, norint konstatuoti, kad prašytojas, perduotas minėtai valstybei narei, patektų į tokią padėtį. Trūkumų, kurie išryškėja

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

įgyvendinant tokių asmenų, kuriems suteikta apsauga, integracijos programas, taip pat nepakanka tokiam teiginiui pagrįsti. Bet kuriuo atveju vien to, kad socialinė apsauga ir (arba) gyvenimo sąlygos prašančiojoje valstybėje narėje yra geresnės nei valstybėje narėje, kuri paprastai atsakinga už prašymo nagrinėjimą, nepakanka padaryti išvadą, kad pastarojoje valstybėje narėje kyla grėsmė patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį.

2024 m. vasario 29 d. Sprendimas (ketvirtoji kolegija) „Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Tarpusavio pasitikėjimas perdavimo atveju)“ (C-392/22, [EU:C:2024:195](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra prieglobsčio ir imigracijos politika – Tarptautinės apsaugos prašymas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 4 straipsnis – Nežmoniško ar žeminamo elgesio pavojus – Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – 3 straipsnio 2 dalis – Valstybės narės, prašančios atsakingos valstybės narės atsiimti prašytoją ir pageidaujantį jį perduoti tai valstybei narei, pareigų apimtis – Tarpusavio pasitikėjimo principas – Realus nežmoniško ar žeminamo elgesio pavojaus buvimas dėl sisteminių trūkumų įrodinėjimo būdai ir standartas – Skubaus priverstinio apgręžimo („pushback“) į trečiąją šalį ir sulaikymo pasienio postuose praktika“

Gavęs *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats's-Hertogenbosch* (Hagos teismas, posėdžiaujantis Hertogenbose, Nyderlandai) prašymą priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismas priėmė sprendimą dėl valstybės narės, prašančios, kad už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė atsiimtų tarptautinės apsaugos prašytoją, pareigų apimtį tuo atveju, kai pastaroji valstybė taiko tokią praktiką, kaip skubus priverstinis apgręžimas („pushback“) ir sulaikymas pasienio punktuose.

2021 m. lapkričio 9 d. Sirijos pilietis X pateikė tarptautinės apsaugos prašymą Lenkijoje. Vėliau, 2021 m. lapkričio 21 d., jis atvyko į Nyderlandus ir kitą dieną ten pateikė naują tarptautinės apsaugos prašymą. 2022 m. vasario 1 d. Lenkija patenkino Nyderlandų prašymą atsiimti X pagal reglamento „Dublinas III“ nuostatas. 2022 m. balandžio 20 d. sprendimu *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (teisingumo ir saugumo valstybės sekretorius, Nyderlandai) nenagrinėjo X Nyderlanduose pateikto tarptautinės apsaugos prašymo, motyvuodamas tuo, kad už prašymo nagrinėjimą atsakinga Lenkija, ir atmetė X argumentus, pateiktus prieštaraujant dėl jo perdavimo.

X apskundė šį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui ir prašė uždrausti perduoti jį Lenkijai, be kita ko, teigdamas, kad Lenkijos valdžios institucijos pažeidė jo pagrindines teises. X teigia, kad, pirma, po atvykimo į Lenkijos teritoriją jis tris kartus buvo skubiai priverstinai apgręžtas į Baltarusiją. Antra, apie savaitę jis buvo laikomas pasienio apsaugos sulaikymo centre, kur su juo buvo elgiamasi labai blogai, visų pirma dėl to, kad trūko maisto ir nebuvo atlikta jokios medicininės apžiūros. Jis nurodo, jog baiminasi, kad jo pagrindinės teisės bus vėl pažeistos, jeigu bus perduotas Lenkijai.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas manė, kad iš objektyvios, patikimos, tikslios ir tinkamai atnaujintos informacijos matyti, jog Lenkija jau kelerius metus sistemingai pažeidžia daugelį trečiųjų šalių piliečių pagrindinių teisių, vykdydama skubų priverstinį apgrėžimą, kartu nuolat naudodama smurtą, ir sistemingai laikydama sulaikytus trečiųjų šalių piliečius, kurie neteisėtai atvyksta į jos teritoriją, „pasibaisėtinomis“ sąlygomis.

Šiomis aplinkybėmis jis Teisingumo Teismo iš esmės klausė, ar tai, kad už trečiosios šalies piliečio tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė tokių piliečių, siekiančių pateikti tokį prašymą prie jos sienos, atžvilgiu taiko skubų priverstinį apgrėžimą, taip pat juos sulaiko savo pasienio postuose, sudaro kliūčių perduoti šį pilietį tai valstybei narei. Jis taip pat prašė Teisingumo Teismo pateikti gaires dėl vertinimo, ar egzistuoja rizika, kad šis pilietis patirs nežmonišką ar žeminamą elgesį.

Teisingumo Teismas patvirtino, kad skubaus priverstinio apgrėžimo ir sulaikymo pasienio postuose praktika, kuri nagrinėjamu atveju buvo konstatuota prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, yra nesuderinama su Sąjungos teise ir yra rimtas prieglobsčio procedūros ir prašytojų priėmimo sąlygų trūkumas. Pirmą, skubaus priverstinio apgrėžimo praktika pažeidžia Direktyvos 2013/32 6 straipsnį, kuris sudaro vieną iš bendros Europos prieglobsčio sistemos pagrindų. Antra, ji gali pažeisti negrąžinimo principą, kuris, kaip pagrindinė teisė, garantuojamas Chartijos 18 straipsnyje, siejamame su Ženevos konvencijos 33 straipsniu²⁸, ir Chartijos 19 straipsnio 2 dalyje. Dėl sulaikymo pasienio postuose praktikos pažymėtina, kad Direktyvos 2013/33 15 konstatuojamojoje dalyje ir reglamento „Dublinas III“ 20 konstatuojamojoje dalyje primenamas principas, pagal kurį niekas neturėtų būti sulaikytas vien dėl to, kad prašo tarptautinės apsaugos.

Vis dėlto tai, kad valstybė narė, atsakinga už trečiosios šalies piliečio tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, taikė skubų priverstinį apgrėžimą ir sulaikymus savo pasienio postuose, savaime nesudaro kliūčių šį pilietį perduoti šiai valstybei narei. Iš tiesų tam, kad šis perdavimas nebūtų galimas, konstatuoti trūkumai turi atitikti dvi kumuliacines sąlygas, nurodytas reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje; pagal šią nuostatą tik „sisteminiai“ trūkumai, dėl kurių „esama nežmoniško ar žeminančio elgesio, kaip apibrėžta [Chartijos] 4 straipsnyje, rizikos“, gali būti tokio perdavimo kliūtis. Darytina išvada, kad, pirma, nustatyti trūkumai turi būti bendrai susiję su prieglobsčio procedūra ir priėmimo sąlygomis, taikomomis tarptautinės apsaugos prašytojams arba bent jau tam tikroms šių prašytojų grupėms apskritai. Antra, dar reikia, kad būtų rimtų ir pagrįstų priežasčių manyti, kad atitinkamam trečiosios šalies piliečiui perdavimo metu ar jau perduotam kiltų realus pavojus patirti tokius veiksmus ir kad dėl jų jo materialinė padėtis taptų tokia nepaprastai sunki, kad galėtų būti prilyginta pagal Chartijos 4 straipsnį draudžiamam nežmoniškam ir žeminamam elgesiui.

²⁸ 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencija dėl pabėgėlių statuso, papildyta 1967 m. sausio 31 d. Niujorko protokolu.

Dėl įrodinėjimo standartų ir sistemos, kad būtų pradėta taikyti reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 2 dalies antra pastraipa, atsižvelgiant į tai, kad šioje nuostatoje nėra konkrečių paaiškinimų, reikia remtis bendrosiomis šio reglamento nuostatomis ir jo sistema. Tuo remiantis darytina išvada, kad, pirma, valstybė narė, norinti perduoti tarptautinės apsaugos prašytoją atsakingai valstybei narei, prieš atlikdama šį perdavimą privalo atsižvelgti į visą to prašytojo jai pateiktą informaciją, ypač dėl galimo realaus pavojaus, kad asmuo perdavimo metu ar perduotas patirs nežmonišką ar žeminamą elgesį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį. Antra, valstybė narė, paprašiusi atsiimti tarptautinės apsaugos prašytoją, privalo bendradarbiauti nustatant faktus, įvertindama tokio pavojaus realumą, remdamasi objektyvia, patikima, tikslia ir tinkamai atnaujinta informacija bei atsižvelgdama į Sąjungos teise užtikrinamą pagrindinių teisių apsaugos standartą, taip pat prireikus savo iniciatyva – į svarbią informaciją, kurios ji negali nežinoti, dėl galimų sisteminių prieglobsčio procedūros ir tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo sąlygų atsakingoje valstybėje narėje trūkumų. Trečia, jei yra rimtų ir pagrįstų priežasčių manyti, kad perdavimo atveju kyla realus Chartijos 4 straipsniui prieštaraujančio elgesio pavojus, ši valstybė narė negali atlikti tokio perdavimo. Tokiu atveju valstybė narė, turinti nustatyti atsakingą valstybę narę, privalo toliau nagrinėti reglamento „Dublinas III“ III skyriuje išvardytus kriterijus, kad nustatytų, ar kita valstybė narė gali būti paskirta atsakinga.

Valstybė narė, ketinanti įvykdyti perdavimą, gali siekti gauti iš atsakingos valstybės narės individualių garantijų, kurių pakaktų atmesti realaus pavojaus patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį galimybę, ir, jei tokios garantijos suteikiamos ir atrodo įtikinamos ir pakankamos, kad būtų galima atmesti bet kokią realų tokio elgesio pavojų, perduoti asmenį.

2.2. Atitinkamos valstybės narės diskrecinė išlyga

Pagal diskrecines išlygas, numatytas reglamento „Dublinas II“ 3 straipsnio 2 dalyje, o vėliau – reglamento „Dublinas III“ 17 straipsnyje, kiekviena valstybė narė gali nagrinėti trečiosios šalies piliečio jai pateiktą prieglobsčio prašymą, net jeigu ji pagal šiuose reglamentuose nustatytus kriterijus neatsako už jo nagrinėjimą.

2013 m. gegužės 30 d. Sprendimas (ketvirtoji kolegija) „Halaf“ (C-528/11, [EU:C:2013:342](#))

„Prieglobstis – Reglamentas (EB) Nr. 343/2003 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymas – 3 straipsnio 2 dalis – Valstybių narių diskrecija – Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro vaidmuo – Valstybių narių pareiga kreiptis į šią instituciją su prašymu pateikti nuomonę – Nebuvimas“

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

Irako pilietis Z. F. Halaf pateikė prieglobsčio prašymą Bulgarijoje. Atlikus paiešką sistemoje EURODAC paaiškėjo, kad jis jau anksčiau buvo pateikęs prieglobsčio prašymą Graikijoje, todėl Bulgarijos valdžios institucija paprašė Graikijos valdžios institucijų jį atsiimti. Negavusi atsakymo į šį prašymą per reglamente „Dublinas II“ nustatytą terminą²⁹, Bulgarijos valdžios institucija manė³⁰, kad Graikijos Respublika sutiko atsiimti Z. F. Halaf, ir leido jį perduoti Graikijai. Tada Z. F. Halaf kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, prašydamas panaikinti šį sprendimą. Šiame skunde visų pirma jis nurodė motyvą, kad Jungtinių Tautų Organizacijos vyriausiasis pabėgėlių reikalų komisaras paragino Europos vyriausybės liautis siuntus prieglobsčio prašytojus į Graikiją.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo klausimas, ar galima taikyti reglamento „Dublinas II“ 3 straipsnio 2 dalį, atsižvelgiant į tai, kad Z. F. Halaf atveju nėra jokios aplinkybės, dėl kurios būtų galima taikyti šio reglamento 15 straipsnyje numatytą humanitarinę išlygą.

Taigi Teisingumo Teismas pirmiausia nusprendė, kad pagal reglamento „Dublinas II“ 3 straipsnio 2 dalį valstybei narei, kuri atsižvelgiant į šio reglamento III skyriuje nurodytus kriterijus negali būti apibrėžiama kaip atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, leidžiama jį nagrinėti, nors nėra jokios aplinkybės, pateisinančios reglamento 15 straipsnyje numatytos humanitarinės išlygos taikymą. Ši galimybė nepriklauso nuo aplinkybės, kad valstybė narė, kuri pagal nurodytus kriterijus yra atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, neatsakė į prašymą atsiimti atitinkamą prieglobsčio prašytoją. Toliau Teisingumo Teismas patikslino, kad valstybė narė, kurioje yra prieglobsčio prašytojas, neprivalo per atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą prašyti Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro nuomonės, jei iš šios organizacijos dokumentų matyti, kad pagal reglamento „Dublinas II“ III skyriuje nustatytus kriterijus atsakinga valstybė narė pažeidžia Sąjungos prieglobsčio teisės nuostatas.

2017 m. vasario 16 d. Sprendimas (penktoji kolegija) „C. K. ir kt.“ (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127)³¹

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Sienos, prieglobstis ir migracija – Dublino sistema – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnis – Nežmoniškas arba žeminamas elgesys – Sunkiai sergančio prieglobsčio prašytojo perdavimas valstybei, atsakingai už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą – Pagrįstų priežasčių manyti, kad šioje valstybėje narėje yra akivaizdžių sisteminių trūkumų, nebuvimas – Perdavimą turinčiai atlikti valstybei narei nustatyti įpareigojimai“

²⁹ Reglamento „Dublinas II“ 20 straipsnio 1 dalies b punkto antras sakiny.

³⁰ Remiantis šio reglamento 20 straipsnio 1 dalies c punktu.

³¹ Sprendimas taip pat įtrauktas į I.2.1 skirsnį „Chartijos 4 straipsnio pažeidimo rizika“ (šiam skirsnyje nagrinėjama tik diskrecinės išlygos problema).

Sirijos pilietė ir Egipto pilietis atvyko į Europos Sąjungos teritoriją turėdami Kroatijos išduotą vizą, paskui jie pateikė prieglobsčio prašymą Slovėnijoje. Tuomet Slovėnijos valdžios institucijos kreipėsi į Kroatijos valdžios institucijas, kad šios perimtų juos savo žinion, nes Kroatija buvo už jų prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė pagal reglamento „Dublinas III“ 12 straipsnio 2 dalį. Kroatija sutiko su šiuo prašymu. Tačiau, kadangi Sirijos pilietė buvo nėščia, suinteresuotųjų asmenų perdavimas turėjo būti atidėtas iki vaiko gimimo. Vėliau suinteresuotieji asmenys prieštaravo, kad būtų perduoti Kroatijai, ir nurodė, kad tai turėtų neigiamų pasekmių Sirijos pilietės sveikatos būklei (jos nėštumas buvo sudėtingas ir po gimdymo pablogėjo jos psichinė būklė), taip pat neigiamai paveiktų naujagimio gerovę, ir kad Kroatijoje jie patyrė rasistinių įžeidinėjimų žodžiu ir smurto.

Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausė, ar, esant aplinkybėms, kai prieglobsčio prašytojo, kurio psichinė ar fizinė būklė itin sunki, perdavimas sukeltų realią ir įrodytą reikšmingo ir nepataisomo atitinkamo asmens sveikatos būklės pablogėjimo riziką, toks perdavimas reikštų nežmonišką ir žeminamą elgesį, kaip jis suprantamas pagal šį straipsnį, ir, jei taip, ar atitinkama valstybė narė privalėtų taikyti reglamento „Dublinas III“ 17 straipsnio 1 dalyje numatytą „diskrecinę išlygą“ ir pati išnagrinėti atitinkamą prieglobsčio prašymą.

Dėl diskrecinės išlygos Teisingumo Teismas visų pirma nurodė, kad klausimas, ar valstybė narė turi taikyti šią išlygą, nėra vien nacionalinės teisės klausimas, todėl atsakymas į jį nepriklauso nuo šios valstybės narės konstitucinio teismo pateikiamo išaiškinimo; tai yra Sąjungos teisės aiškinimo klausimas, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė: jeigu valstybė narė konstatuoja, kad atitinkamo prieglobsčio prašytojo sveikatos būklė negali greitai pagerėti arba kad ilgam sustabdžius procedūrą kiltų grėsmė, kad suinteresuotojo asmens sveikatos būklė pablogės, ji gali pasinaudoti „diskrecine išlyga“ ir pati išnagrinėti jo prašymą. Vis dėlto reglamento „Dublinas III“ 17 straipsnio 1 dalis, siejama su Chartijos 4 straipsniu, esant situacijai, kaip antai nagrinėjamai pagrindinėje byloje, negali būti aiškinama kaip įpareigojanti šią valstybę narę taikyti šią išlygą. Bet kuriuo atveju, jeigu dėl atitinkamo prieglobsčio prašytojo sveikatos būklės prašančioji valstybė narė negalėtų jo perduoti iki reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 1 dalyje numatyto šešių mėnesių termino pabaigos, atsakinga valstybė narė, Teisingumo Teismo teigimu, būtų atleista nuo pareigos priimti suinteresuotąjį asmenį savo žinion, ir ši atsakomybė pereitų pirmajai valstybei narei.

2019 m. sausio 23 d. Sprendimas (pirmoji kolegija) „M. A. ir kt.“ (C-661/17, [EU:C:2019:53](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Prieglobsčio politika – Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Diskrecinės išlygos – Vertinimo kriterijai“

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

2017 m. sausio 10 d. *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas, toliau – IPAT, Airija) patvirtino Airijos pabėgėlių reikalų komisaro sprendimą, kuriuo rekomenduojama S. A. ir M. A. bei jų vaiką A. Z. perduoti Jungtinei Karalystei. Komisaras manė, kad Jungtinė Karalystė yra šalis, atsakinga už S. A. ir M. A. pateiktų prieglobsčio prašymų perėmimą savo žinion pagal reglamentą „Dublinas III“. IPAT manė neturįs kompetencijos pasinaudoti minėtame reglamente numatyta diskrecine išlyga, pagal kurią kiekviena valstybė narė gali nuspręsti nagrinėti jai pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą, net jeigu ji pagal atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijus neatsako už tokį nagrinėjimą.

Gavęs skundą dėl IPAT sprendimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė, kad, siekiant išspręsti jo nagrinėjamą ginčą, pirmiausia reikia nustatyti Jungtinės Karalystės išstojimo iš Sąjungos proceso galimą poveikį Dublino sistemai. Todėl jis Teisingumo Teismui pateikė keletą klausimų.

Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad valstybės narės pagal ESS 50 straipsnį pateiktas pranešimas apie ketinimą išstoti iš Sąjungos nesustabdo Sąjungos teisės taikymo šioje valstybėje narėje, todėl ši teisė šioje valstybėje narėje galioja iki faktinio išstojimo iš Sąjungos.

Jis pažymėjo, kad iš reglamente „Dublinas III“ numatytos diskrecinės išlygos formuluotės aiškiai matyti, kad ši išlyga yra neprivaloma ir kad ši galimybė, be to, nesiejama su jokiais konkrečiomis sąlygomis. Ja siekiama kiekvienai valstybei narei leisti suverenai, vadovaujantis politiniais, humanitariniais ar praktiniais sumetimais, nuspręsti sutikti nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymą, net jei pagal minėtame reglamente nustatytus kriterijus ji nėra už tai atsakinga. Ši išvada atitinka šios išlygos tikslą, t. y. išsaugoti valstybių narių prerogatyvas įgyvendinant teisę suteikti tarptautinę apsaugą, ir suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, pagal kurią neprivalomomis nuostatomis valstybėms narėms suteikiama plati diskrecija. Teisingumo Teismas nusprendė, kad aplinkybė, jog valstybė narė, šiuo atveju – Jungtinė Karalystė, nustatyta kaip atsakinga pagal reglamentą „Dublinas III“, pranešė apie savo ketinimą išstoti iš Sąjungos pagal ESS 50 straipsnį, neįpareigoja šį nustatymą atliekančios valstybės narės, šiuo atveju Airijos, pačiai išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymo taikant diskrecinę išlygą.

Be to, pagal reglamento „Dublinas III“ nuostatas nereikalaujama, kad valstybė narė, kuri pagal šiame reglamente nustatytus kriterijus nėra atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, atsižvelgtų į vaiko interesus ir pati išnagrinėtų šį prašymą, taikydama minėtame reglamente numatytą diskrecinę išlygą. Teismas taip pat nusprendė, kad reglamentas neįpareigoja numatyti galimybės apskųsti sprendimą netaikyti diskrecinės išlygos, žinant, kad šis sprendimas gali būti ginčijamas apskundus sprendimą dėl perdavimo. Galiausiai Teisingumo Teismas konstatavo, kad, nesant priešingų įrodymų, reglamente „Dublinas III“ įtvirtinta prezumpcija, kad vaiko interesus geriausiai atitinka tai, kad jo padėtis laikoma neatskiriama nuo tėvų padėties.

3. Aiškaus sprendimo dėl atsakingos valstybės narės nustatymo nebuvimas

2018 m. spalio 4 d. Sprendimas (didžiosios kolegijos) „Fathi“ (C-56/17, [EU:C:2018:803](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Sienos, prieglobstis ir imigracija – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – 3 straipsnis – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymas – Tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimas be aiškaus sprendimo dėl valstybės narės, atsakingos už nagrinėjimą, nustatymo – Direktyva 2011/95/ES – 9 ir 10 straipsniai – Religija grindžiami persekiojimo motyvai – Įrodymai – Irano teisės aktai dėl apostazės – Direktyva 2013/32/ES – 46 straipsnio 3 dalis – Veiksminga teisių gynimo priemonė“

Nagrinėtu atveju kurdų kilmės Irano pilietis pateikė Bulgarijos valstybinei pabėgėlių agentūrai tarptautinės apsaugos prašymą, grindžiamą tuo, kad yra Irano valdžios institucijų persekiojamas dėl religinių motyvų, visų pirma dėl atsivertimo į krikščionybę. Kompetentinga Bulgarijos institucija išnagrinėjo šį prašymą iš esmės, tačiau pasibaigus atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrai nepriėmė jokio aiškaus sprendimo. Prašymas buvo atmestas kaip nepagrįstas, nes nurodyta institucija nusprendė, kad prašytojo pasakojime yra esminių prieštaravimų ir neįrodytas nei persekiojimas ar persekiojimo ateityje rizika, nei mirties bausmės grėsmė.

Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausė, ar tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją valstybės narės institucijoms draudžiama iš esmės nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymą, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 2 straipsnio d punktą, jeigu nėra aiškaus šių institucijų sprendimo, kuriuo, remiantis minėtame reglamente numatytais kriterijais, būtų nustatyta, kad atsakomybę atlikti tokį nagrinėjimą turi ši valstybė narė.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia nusprendė, kad reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją valstybės narės institucijoms nedraudžiama iš esmės nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymą, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 2 straipsnio d punktą, nepriėmus aiškaus sprendimo, kuriuo, remiantis minėtame reglamente numatytais kriterijais, būtų nustatyta, kad atsakomybę atlikti tokį nagrinėjimą turi ši valstybė narė. Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad Procedūrų direktyvos 46 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad nagrinėdamas tarptautinės apsaugos prašytojo skundą dėl sprendimo pripažinti jo tarptautinės apsaugos prašymą nepagrįstu kompetentingas valstybės narės teismas neturi *ex officio* išnagrinėti, ar prašymą nagrinėjusios valdžios institucijos teisingai taikė už jo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijus ir mechanizmus, numatytus reglamente „Dublinas III“.

4. Perkėlimas – Mechanizmas, leidžiantis laikinai nukrypti nuo Dublino mechanizmo

2017 m. rugsėjo 6 d. Sprendimas „Slovakija ir Vengrija / Taryba“ (C-643/15 ir C-647/15, [EU:C:2017:631](#))

„Ieškiny s dėl panaikinimo – Sprendimas (ES) 2015/1601 – Graikijos Respublikos ir Italijos Respublikos labai nustatytos laikinosios priemonės tarptautinės apsaugos srityje – Dėl staigaus trečiųjų šalių piliečių antplūdžio kai kurių valstybių teritorijoje susidariusi nepaprastoji padėtis – Šių piliečių perkėlimas į kitų valstybių narių teritoriją – Perkėlimo kvotos – SESV 78 straipsnio 3 dalis – Teisinis pagrindas – Taikymo sąlygos – „Pagal teisėkūros procedūrą priimamo akto“ sąvoka – SESV 289 straipsnio 3 dalis – Europos Vadovų Tarybos patvirtintų išvadų privalomumas Europos Sąjungos Tarybai – ESS 15 straipsnio 1 dalis ir SESV 68 straipsnis – Esminiai procedūriniai reikalavimai – Europos Komisijos pasiūlymo pakeitimas – Naujo konsultavimosi su Europos Parlamentu ir vieningo balsavimo Europos Sąjungos Taryboje reikalavimai – SESV 293 straipsnis – Teisinio saugumo ir proporcingumo principai“

Reaguodama į 2015 m. vasarą Europoje kilusią migracijos krizę, Europos Sąjungos Taryba priėmė sprendimą³², siekdama padėti Italijai ir Graikijai susidoroti su masiniu migrantų antplūdžiu. Šiame sprendime numatyta iš šių dviejų valstybių narių per dvejus metus į kitas Sąjungos valstybes nares perkelti 120 000 asmenų, kuriems akivaizdžiai reikia tarptautinės apsaugos.

Ginčijamas sprendimas priimtas remiantis SESV 78 straipsnio 3 dalimi, kurioje nustatyta: „[v]ienoje arba keliose valstybėse narėse dėl staigaus trečiųjų šalių piliečių antplūdžio susidarius nepaprastajai padėčiai, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali patvirtinti laikinasias priemones atitinkamos valstybės narės ar kelių valstybių narių labui. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.“

Slovakija ir Vengrija, kurios, kaip Čekijos Respublika ir Rumunija, Taryboje balsavo prieš šio sprendimo priėmimą³³, prašė Teisingumo Teismo jį panaikinti ir nurodė, viena vertus, motyvus, kuriais siekta įrodyti, kad priimant tą sprendimą padaryta procedūrinių klaidų arba jis priimtas remiantis netinkamu teisiniu pagrindu, ir, kita vertus, kad šis sprendimas nėra tinkamas reaguoti į migracijos krizę ir šiuo tikslu nėra būtinas.

Teisingumo Teismas atmetė visus Slovakijos ir Vengrijos ieškiniuose pareikštus reikalavimus.

³² 2015 m. rugsėjo 22 d. Tarybos sprendimas (ES) 2015/1601, kuriuo Italijos ir Graikijos labai nustatomos laikinosios priemonės tarptautinės apsaugos srityje (OL L 248, 2015, p. 80) (toliau – ginčijamas sprendimas).

³³ Suomija susilaikė balsuojant, o kitos valstybės narės balsavo už sprendimo priėmimą.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

Pirmiausia Teisingumo Teismas atmetė argumentą, kad turėjo būti taikoma teisėkūros procedūra³⁴, nes SESV 78 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad priimant šia nuostata grindžiamą priemonę konsultuojamasi su Europos Parlamentu. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad teisėkūros procedūra gali būti taikoma tik tais atvejais, kai Sutarčių nuostatoje aiškiai daroma nuoroda į ją. Tačiau SESV 78 straipsnio 3 dalyje nėra jokios aiškos nuorodos į teisėkūros procedūrą, taigi ginčijamas sprendimas galėjo būti priimtas ne pagal teisėkūros procedūrą, todėl yra ne pagal teisėkūros procedūrą priimtas aktas.

Tame pačiame kontekste Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 78 straipsnio 3 dalį Sąjungos institucijoms leidžiama imtis visų būtinų laikinų priemonių, kad būtų veiksmingai ir greitai reaguojama į nepaprastą padėtį, susidariusią dėl staigaus perkeltųjų asmenų antplūdžio. Šios priemonės taip pat gali nukrypti nuo pagal teisėkūros procedūrą priimtų aktų su sąlyga, kad, be kita ko, apibrėžta tokių nukrypimų taikymo sritis tiek materialiuoju, tiek laiko aspektais ir šių priemonių tikslas ar poveikis nėra visiškai ar iš dalies visam laikui pakeisti tokių aktų nuostatas; šios sąlygos nagrinėjamu atveju įvykdytos.

Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad ginčijamas sprendimas yra ne pagal teisėkūros procedūrą priimtas aktas, todėl jo priėmimui netaikomi reikalavimai, susiję su nacionalinių parlamentų dalyvavimu ir Tarybos svarstymų bei balsavimų viešumu (šie reikalavimai taikomi tik pagal teisėkūros procedūrą priimamiems aktams).

Toliau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ginčijamo sprendimo taikymo sritis laiko aspektu (nuo 2015 m. rugsėjo 25 d. iki 2017 m. rugsėjo 26 d.) buvo tiksliai apibrėžta, todėl jo laikinasis pobūdis negalėjo būti kvestionuojamas.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad 2015 m. birželio 25 ir 26 d. Europos Vadovų Tarybos išvados, pagal kurias valstybės narės turi „bendru sutarimu“ nuspręsti dėl asmenų, kuriems akivaizdžiai reikia tarptautinės apsaugos, paskirstymo, „atsižvelgdamos į konkrečias valstybių narių aplinkybes“, negalėjo sutrukdyti priimti ginčijamą sprendimą. Iš tiesų šios išvados buvo susijusios su kitu perkėlimo projektu, kuriuo reaguojant į migrantų antplūdį, konstatuotą per pirmuosius šešis 2015 m. mėnesius, valstybėms narėms siekta paskirstyti 40 000 asmenų. Šis projektas buvo Sprendimo 2015/1523³⁵, o ne šioje byloje ginčijamo sprendimo dalykas. Teisingumo Teismas pridūrė, kad Europos Vadovų Taryba jokių būdu negali keisti Sutartyse nustatytų balsavimo taisyklių.

Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, kad nors buvo padaryti esminiai pradinio Komisijos sprendimo pasiūlymo pakeitimai, visų pirma pakeitimai, kuriais siekiama įgyvendinti Vengrijos prašymą neįtraukti jų į valstybių narių, gaunančių naudą iš

³⁴ Įprasta teisėkūros procedūra arba speciali teisėkūros procedūra pagal SESV 289 straipsnį.

³⁵ 2015 m. rugsėjo 14 d. Tarybos sprendimas (ES) 2015/1523, kuriuo Italijos ir Graikijos labui nustatomos laikinosios priemonės tarptautinės apsaugos srityje (OL L 239, 2015, p. 146).

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

perkėlimo mechanizmo, sąrašą³⁶ ir šią valstybę narę kvalifikuojant kaip valstybę narę, į kurią perkeliama, Parlamentas buvo tinkamai informuotas apie šiuos pakeitimus prieš priimant jo 2015 m. rugsėjo 17 d. rezoliuciją, o tai leido jam į juos atsižvelgti šioje rezoliucijoje. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad kiti po šios datos padaryti pakeitimai neturėjo įtakos Komisijos pasiūlymo esmei.

Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad priimdama ginčijamą sprendimą Taryba neprivalėjo spręsti vieningai, net jeigu siekiant priimti minėtus pakeitimus jai reikėjo nukrypti nuo pradinio Komisijos pasiūlymo. Teisingumo Teismas konstatavo, kad iš dalies pakeistą pasiūlymą Komisija patvirtino per du jos narius, kuriuos šiuo tikslu įgaliojo kolegija.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad ginčijamame sprendime numatytas perkėlimo mechanizmas nėra priemonė, kuri būtų akivaizdžiai netinkama jos tikslui, t. y. padėti Graikijai ir Italijai įveikti 2015 m. migracijos krizės padarinius, pasiekti.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas manė, kad sprendimo galiojimas negali būti ginčijamas remiantis retrospektyviu jo veiksmingumo vertinimu. Iš tiesų, kai Sąjungos teisės aktų leidėjas turi įvertinti būsimas naujo teisės akto pasekmes, jo vertinimas gali būti paneigtas, tik jeigu jis yra akivaizdžiai klaidingas atsižvelgiant į priimant šį teisės aktą turėtus duomenis. Tačiau šiuo atveju taip nėra, nes Taryba, išsamiai išnagrinėjusi tuo metu turėtus statistinius duomenis, atliko objektyvią priemonės poveikio nagrinėjamai ekstremaliai situacijai analizę.

2020 m. balandžio 2 d. Sprendimas (trečioji kolegija) „Komisija / Lenkija, Komisija / Vengrija, Komisija / Čekijos Respublika (Laikinas tarptautinės apsaugos prašytojų perkėlimo mechanizmas)“ (C-715/17, C-718/17 ir C-719/17, [EU:C:2020:257](#))

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Sprendimai (ES) 2015/1523 ir (ES) 2015/1601 – Šių sprendimų 5 straipsnių 2 dalys ir 4–11 dalys – Graikijos Respublikos ir Italijos Respublikos labui nustatytos laikinosios priemonės tarptautinės apsaugos srityje – Dėl staigaus trečiųjų šalių piliečių antplūdžio kai kurių valstybių teritorijoje susidariusi nepaprastoji padėtis – Šių piliečių perkėlimas į kitų valstybių narių teritoriją – Perkėlimo procedūra – Valstybių narių pareiga reguliariai ir nerečiau kaip kas tris mėnesius nurodyti tarptautinės apsaugos prašytojų, kuriuos galima skubiai perkelti į jų teritoriją, skaičių – Susiję įsipareigojimai, dėl kurių jie faktiškai perkeliama – Su nacionaliniu saugumu ir viešąja tvarka susiję valstybių narių interesai – Galimybė valstybei narei remtis SESV 72 straipsniu siekiant netaikyti privalomų Sąjungos teisės aktų“

Teisingumo Teismas patenkino Komisijos ieškinius dėl įsipareigojimų neįvykdymo, pareikštus Lenkijai, Vengrijai ir Čekijos Respublikai, kuriais buvo prašoma pripažinti, kad šios valstybės narės, nenurodžiusios reguliariai bent kas tris mėnesius atitinkamo

³⁶ Vengrija teigia, kad atsisakė būti priskirta prie valstybių narių, kurioms taikomas perkėlimo mechanizmas, kad nebūtų laikoma valstybe nare, atsakinga už prieglobsčio prašymų, kurie turėjo būti pateikti valstybėje narėje, per kurią migrantai faktiškai atvyko į ES teritoriją, nagrinėjimą.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

tarptautinės apsaugos prašytojų, kurie gali būti greitai perkelti į jų teritorijas, skaičiaus ir neįgyvendinusios joms tenkančių susijusių įsipareigojimų dėl perkėlimo šios valstybės narės neįvykdė įsipareigojimų pagal Sąjungos teisę. Viena vertus, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad trys atitinkamos valstybės narės neįvykdė Tarybos sprendimo dėl privalomo 120 000 tarptautinės apsaugos prašytojų perkėlimo iš Graikijos ir Italijos į kitas Sąjungos valstybes nares³⁷. Kita vertus, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Lenkija ir Čekijos Respublika taip pat neįvykdė įsipareigojimų pagal Tarybos anksčiau priimtą sprendimą dėl savanoriško 40 000 tarptautinės apsaugos prašytojų perkėlimo iš Graikijos ir Italijos į kitas Sąjungos valstybes nares³⁸. Vengrijai nebuvo privalomos pastarajame sprendime numatytos perkėlimo priemonės.

2015 m. rugsėjo mėn. Taryba priėmė minėtus sprendimus (toliau – sprendimai dėl perkėlimo), atsižvelgusi į nepaprastą padėtį, susidariusią dėl į Graikiją ir Italiją atvykusių trečiųjų šalių piliečių. Pagal šiuos sprendimus³⁹ 2015 m. gruodžio mėn. Lenkija nurodė, kad 100 asmenų gali būti greitai perkelti į jos teritoriją. Vis dėlto ji neperkėlė nė vieno asmens, taip pat vėliau neprisiėmė jokių susijusių įsipareigojimų dėl perkėlimo. Dėl Vengrijos reikia pažymėti, kad ji niekada nenurodė, kiek asmenų galima perkelti į jos teritoriją pagal jai privalomą sprendimą dėl perkėlimo, todėl joks asmuo nebuvo perkeltas į jos teritoriją. Galiausiai 2016 m. vasario ir gegužės mėn. Čekijos Respublika, taikydama sprendimus dėl perkėlimo⁴⁰, nurodė, kad 50 asmenų gali būti perkelti į jos teritoriją. 12 asmenų iš tikrųjų buvo perkelti iš Graikijos, tačiau vėliau Čekijos Respublika nebeprisiėmė jokio įsipareigojimo dėl perkėlimo.

Teisingumo Teismas visų pirma atmetė atitinkamų trijų valstybių narių nurodytą argumentą, kad Komisijos ieškiniai nepriimtini, nes atitinkamai 2017 m. rugsėjo 17 d. ir 26 d. pasibaigus sprendimų dėl perkėlimo taikymo laikotarpiui jos nebegali ištaisyti nurodytų pažeidimų. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo yra priimtinas, jeigu Komisija prašo tik konstatuoti nurodytą pažeidimą, be kita ko, susiklosčius tokioms situacijoms, kaip nagrinėjamos šiose bylose, kai Sąjungos teisės aktas, kuris, kaip teigiama, buvo pažeistas, galutinai nebetaikomas pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, t. y. 2017 m. rugpjūčio 23 d. Be to, šių įsipareigojimų neįvykdymo konstatavimas tebėra susijęs su materialiniu interesu, siekiant nustatyti atsakomybės, kuri dėl valstybės narės įsipareigojimų neįvykdymo gali kilti kitoms valstybėms narėms, Sąjungai ar privatiems asmenims, pagrindą.

Dėl bylos esmės Lenkija ir Vengrija, be kita ko, teigė, kad jos turėjo teisę netaikyti sprendimų dėl perkėlimo pagal SESV 72 straipsnį, pagal kurį SESV nuostatomis laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, kuriai priskirtina, be kita ko, prieglobsčio politika, srityje

³⁷ 2015 m. rugsėjo 22 d. Tarybos sprendimas (ES) 2015/1601, kuriuo Italijos ir Graikijos labai nustatomos laikinosios priemonės tarptautinės apsaugos srityje (OL L 248, 2015, p. 80). Dėl šio sprendimo galiojimo buvo priimtas 2017 m. rugsėjo 6 d. Sprendimas *Slovakija ir Vengrija / Taryba* (C-643/15 ir C-647/15, EU:C:2017:631); taip pat žr. pranešimą spaudai Nr. 91/17.

³⁸ 2015 m. rugsėjo 14 d. Tarybos sprendimas (ES) 2015/1523, kuriuo Italijos ir Graikijos labai nustatomos laikinosios priemonės tarptautinės apsaugos srityje (OL L 239, 2015, p. 146).

³⁹ Kiekvieno iš šių sprendimų 5 straipsnio 2 dalis.

⁴⁰ Kiekvieno iš šių sprendimų 5 straipsnio 2 dalis.

nedaroma poveikio valstybėms narėms įgyvendinant atsakomybę už viešosios tvarkos palaikymą ir visuomenės saugumo užtikrinimą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas konstatavo, kad SESV 72 straipsnyje įtvirtinta nuo bendrųjų Sąjungos teisės normų leidžianti nukrypti nuostata, todėl ji turi būti aiškinama siaurai. Taigi, šis straipsnis negali suteikti valstybėms narėms teisės nukrypti nuo Sąjungos teisės nuostatų vien remiantis interesais palaikyti viešąją tvarką ir užtikrinti vidaus saugumą; jos turi įrodyti būtinybę pasinaudoti šiame straipsnyje numatyta leidžiančia nukrypti nuostata, siekdamos vykdyti įsipareigojimus šiose srityse.

Šiame kontekste Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal sprendimus dėl perkėlimo visais perkėlimo Europos Sąjungoje procedūros etapais iki faktiško tarptautinės apsaugos prašytojo perdavimo reikia atsižvelgti į nacionalinio saugumo ir viešosios tvarkos aspektus. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad reikia pripažinti didelę diskreciją valstybių narių, į kurias perkeliama prašytojai, kompetentingoms institucijoms, kai jos nustato, ar perkeltinas trečiosios šalies pilietis kelia pavojų nacionaliniam saugumui arba viešajai tvarkai jų teritorijoje. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas nurodė, kad sąvoka „pavojus jos nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai“⁴¹ turi būti aiškinama kaip apimanti tiek realią, tiek potencialią grėsmę. Vis dėlto Teisingumo Teismas patikslino, kad minėtos institucijos gali remtis minėtais motyvais tik išnagrinėjusios, ar konkrečiu atveju yra nuoseklių, objektyvių ir tikslių aplinkybių, leidžiančių įtarti, kad atitinkamas prašytojas kelia tokį realų ar potencialų pavojų. Todėl jis nusprendė, kad pagal šias nuostatas valstybei narei draudžiama per šią perkėlimo procedūrą kategoriškai remtis SESV 72 straipsniu vien bendros prevencijos tikslais ir nenustatant tiesioginio ryšio su konkrečiu atveju, siekiant pateisinti įsipareigojimą, jai tenkančių pagal sprendimus dėl perkėlimo, įgyvendinimo sustabdymą ar net nutraukimą.

Dėl Čekijos Respublikos argumento, pagrįsto nagrinėjamo perkėlimo mechanizmo neveikimu, Teisingumo Teismas konstatavo, kad negalima sutikti su tuo, jog valstybė narė galėtų vienašališkai vertinti tariamą minėtuose aktuose nustatytą perkėlimo mechanizmą kaip neveiksmingą ar net tariamai neveikiantį ir nesilaikyti jokių jai pagal tuos pačius aktus tenkančių įsipareigojimų dėl perkėlimo, nes taip būtų nepaisoma sprendimuose dėl perkėlimo įtvirtinto solidarumo tikslo ir šių aktų privalomojo pobūdžio. Galiausiai priminęs, kad šie sprendimai dėl perkėlimo Čekijos Respublikai buvo privalomi visu jų taikymo laikotarpiu nuo priėmimo, Teisingumo Teismas nurodė, kad ši valstybė narė privalėjo laikytis šiuose sprendimuose nustatytų įsipareigojimų dėl perkėlimo, neatsižvelgdama į tai, ar Graikijos Respublikai ir Italijos Respublikai teikė kitos rūšies pagalbą.

⁴¹ Kiekvieno iš šių sprendimų 5 straipsnio 4 ir 7 dalys.

II. Perdavimo atsakingai valstybei narei procedūra

1. Atsiėmimas neteisėto grąžinimo į perdavusią valstybę narę atveju

2018 m. sausio 25 d. Sprendimas (trečioji kolegija) „Hasan“ (C-360/16, [EU:C:2018:35](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymas – Prašymo atsiimti pateikimo sąlygos ir terminai – Neteisėtas trečiosios šalies piliečio grąžimas į perdavusią valstybę narę – 24 straipsnis – Atsiėmimo procedūra – 27 straipsnis – Teisių gynimo priemonės – Teisminės kontrolės apimtis – Aplinkybės po perdavimo“

2014 m. spalio mėn. A. Hasan pateikė prieglobsčio prašymą Vokietijoje. Kadangi atlikus paiešką sistemoje EURODAC paaiškėjo, kad suinteresuotasis asmuo jau buvo pateikęs tarptautinės apsaugos prašymą Italijoje, Vokietijos tarnyba paprašė Italijos valdžios institucijų atsiimti A. Hasan pagal reglamentą „Dublinas III“. Italijos valdžios institucijos neatsakė į šį prašymą atsiimti. 2015 m. sausio mėn. tarnyba atmetė A. Hasan pateiktą prieglobsčio prašymą kaip nepriimtina, motyvuodama tuo, kad už šio prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė yra Italijos Respublika, ir nurodė perduoti jį Italijai. 2015 m. rugpjūčio mėn. A. Hasan buvo perduotas Italijai. Vis dėlto tą patį mėnesį jis neteisėtai grįžo į Vokietiją.

Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo, be kita ko, klausė, ar Reglamento Nr. 604/2013 23 ir 24 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai trečiosios šalies pilietis po to, kai pateikė tarptautinės apsaugos prašymą pirmojoje valstybėje narėje, buvo perduotas šiai valstybei narei atmetus naują prašymą, pateiktą antrojoje valstybėje narėje, ir vėliau be teisę gyventi šalyje patvirtinančio dokumento grįžo į šios antrosios valstybės narės teritoriją, šiam piliečiui gali būti taikoma atsiėmimo procedūra ir negalima atlikti naujo šio asmens perdavimo pirmajai iš šių valstybių narių, neatliekant tokios procedūros.

Teisingumo Teismas konstatavo, kad asmeniui, kuris po to, kai pateikė tarptautinės apsaugos prašymą vienoje valstybėje narėje, neteisėtai grįžta į kitos valstybės narės teritoriją, nepateikdamas ten naujo tarptautinės apsaugos prašymo, gali būti taikoma Reglamento „Dublinas III“ 24 straipsnyje numatyta procedūra. Šio vertinimo negali pakeisti aplinkybė, kad toks asmuo pirmojo buvimo antrosios iš šių valstybių narių teritorijoje metu jau buvo pateikęs tarptautinės apsaugos prašymą, kuris buvo atmestas vadovaujantis šio reglamento 26 straipsnio 1 dalyje numatytais pagrindais. Kadangi šis prašymas toje valstybėje narėje nebenagrinėjamas, ši aplinkybė negali reikšti, kad šis asmuo prilyginamas asmeniui, pateikusiam naują tarptautinės apsaugos prašymą, kuris turi būti arba atmestas pagal šio 26 straipsnio 1 dalį prieš galint įvykdyti perdavimą, arba

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

išnagrinėtas minėtos valstybės narės pagal minėto reglamento 23 straipsnio 3 dalį vėluojant įgyvendinti atsiėmimo procedūrą.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė: kadangi vykdant perdavimą negalima galutinai nustatyti valstybės narės, kuriai buvo perduotas atitinkamas asmuo, atsakomybės, naujas perdavimas negali būti atliekamas iš naujo neišnagrinėjus šio asmens situacijos siekiant nustatyti, ar po šio asmens perdavimo atsakomybė perėjo kitai valstybei narei, ar ne. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad toks atitinkamo asmens situacijos išnagrinėjimas iš naujo gali būti atliktas paisant siekio skubiai nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus, nes atliekant tokį nagrinėjimą iš naujo tik atsižvelgiama į pasikeitimus, įvykusius po pirmojo sprendimo dėl perdavimo priėmimo.

Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad tokiu atveju, kai trečiosios šalies pilietis po to, kai pateikė tarptautinės apsaugos prašymą pirmojoje valstybėje nareje, buvo perduotas šiai valstybei narei atmetus naują prašymą, pateiktą antrojoje valstybėje nareje, ir vėliau be teisę gyventi šalyje patvirtinančio dokumento grįžo į šios antrosios valstybės narės teritoriją, šiam piliečiui gali būti taikoma atsiėmimo procedūra ir negalima atlikti naujo šio asmens perdavimo pirmajai iš šių valstybių narių, neatliekant tokios procedūros.

2. Išankstinis sprendimas dėl perdavimo

2018 m. gegužės 31 d. Sprendimas (antroji kolegija) „Hassan“ (C-647/16, [EU:C:2018:368](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymas – Perėmimo savo žinion ir atsiėmimo procedūros – 26 straipsnio 1 dalis – Sprendimo dėl perdavimo priėmimas ir pranešimas apie jį iki prašomos valstybės narės sutikimo tenkinti prašymą atsiimti“

Irako pilietis A. Hassan, paprašęs tarptautinės apsaugos Vokietijoje, atvyko į Prancūziją, kur buvo atliktas jo tapatybės patikrinimas. Prancūzijos valdžios institucijos paprašė Vokietijos valdžios institucijų atsiimti A. Hassan ir tą pačią dieną nusprendė jį perduoti Vokietijai. Prancūzijos valdžios institucijos manė, kad pagal reglamentą „Dublinas III“ Vokietija yra atsakinga už A. Hassan tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nes būtent Vokietijoje jis pateikė savo prašymą. A. Hassan Prancūzijos teismams apskundė sprendimą dėl jo perdavimo Vokietijai. Jis, be kita ko, teigė, kad šiuo sprendimu pažeistas reglamentas „Dublinas III“, nes jis buvo priimtas ir apie jį jam buvo pranešta dar prieš prašomajai valstybei narei (Vokietijai) tiesiogiai ar netiesiogiai atsakant į Prancūzijos valdžios institucijų prašymą atsiimti.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausė, ar tokiomis aplinkybėmis Prancūzijos valdžios institucijos galėjo priimti sprendimą perduoti

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

A. Hassan ir pranešti apie jį jam anksčiau, nei Vokietija aiškiai ar netiesiogiai sutiko jį perimti.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad iš reglamento „Dublinas III“ formuluotės, genezės ir tikslo aiškiai matyti, kad sprendimas dėl perdavimo gali būti priimtas ir apie jį pranešta atitinkamam asmeniui tik po to, kai prašoma valstybė narė netiesiogiai ar tiesiogiai sutinka atsiimti šį asmenį. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad toks asmuo, kaip antai A. Hassan, gali būti priverstas apskųsti sprendimą dėl perdavimo dar prieš prašomajai valstybei narei atsakant į prašymą atsiimti, nors toks skundas gali būti pateiktas tik tuo atveju, jei prašoma valstybė narė teigiamai atsakė į prašymą atsiimti. Be to, atitinkamo asmens teisės į veiksmingą teisinę gynybą apimtis galėtų būti apribota, jei sprendimas dėl perdavimo būtų grindžiamas tik prašančiosios valstybės narės (šiuo atveju Prancūzijos) surinktais įrodymais ir informacija. Galiausiai pripažinus, kad sprendimas dėl perdavimo gali būti priimtas ir apie jį gali būti pranešta prieš gaunant prašomos valstybės narės atsakymą, tai reikštų, kad valstybėse narėse, kuriose nenumatyta tokio sprendimo vykdymo sustabdymo iki prašomos valstybės narės atsakymo, kiltų pavojus, kad atitinkamas asmuo šiai valstybei narei būtų perduotas dar iš esmės negavus jos sutikimo.

3. Perdavimo terminai

2009 m. sausio 29 d. Sprendimas (ketvirtoji kolegija) „Petrosian“ (C-19/08, [EU:C:2009:41](#))

„Prieglobsčio teisė – Reglamentas (EB) Nr. 343/2003 – Valstybės narės vykdomas prieglobsčio prašytojo, kurio prašymas buvo atmestas ir kuris yra kitoje valstybėje narėje, kur pateikė naują prieglobsčio prašymą, atsiėmimas – Prieglobsčio prašytojo perdavimo termino pradžios momentas – Perdavimo procedūra, dėl kurios pateiktas skundas, galintis sustabdyti perdavimą“

Pateikę pirmąjį prieglobsčio prašymą Prancūzijoje, kurioje jų prašymas buvo atmestas, armėnų kilmės Petrosian šeimos nariai prieglobsčio prašymą pateikė Švedijoje. Švedijos valdžios institucijos paprašė Prancūzijos valdžios institucijų atsiimti šios šeimos narius. Kadangi Prancūzijos valdžios institucijos sutiko juos atsiimti, remiantis reglamento „Dublinas II“ 20 straipsnio 1 dalies d punktu buvo nuspręsta juos perduoti Prancūzijai, tačiau suinteresuotieji asmenys kelis kartus apskundė sprendimą dėl perdavimo, todėl reglamento „Dublinas II“ 20 straipsnio 1 dalies d punkte numatytas šešių mėnesių⁴² terminas pasibaigė. Šis terminas, skaičiuojamas nuo „sprendimo dėl skundo ar

⁴² Pagal šią nuostatą prieglobsčio prašytojas perduodamas valstybei narei, kuri turi jį priimti, kuo greičiau, bet ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo prašymo, kad kita valstybė narė perimtų jį savo žinion, gavimo arba nuo sprendimo dėl skundo ar peržiūrėjimo priėmimo, jei sprendimo vykdymas buvo sustabdytas. Pagal to paties straipsnio 2 dalį, kai perdavimas per šešių mėnesių laikotarpį neįvyksta, atsakomybė tenka valstybei narei, kurioje buvo pateiktas prieglobsčio prašymas.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

peržiūrėjimo priėmimo“, turi leisti prieglobsčio prašymą gavusiai valstybei narei imtis perdavimo, tačiau tokiam terminui pasibaigus ši valstybė narė tampa pati atsakinga.

Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausė, nuo kokio įvykio gali būti pradedamas skaičiuoti šešių mėnesių terminas, konkrečiau kalbant, ar šis terminas pradedamas skaičiuoti jau nuo laikinojo teismo sprendimo, sustabdančio perdavimo procedūros vykdymą, ar tik nuo teismo sprendimo dėl procedūros pagrįstumo, kuris daugiau nesudaro kliūčių perduoti.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad, pirma, dėl skubos reikalavimo neturi būti nepaisoma teisminės gynybos, kurią garantuoja valstybės narės, kurių teismai gali sustabdyti sprendimo dėl perdavimo vykdymą ir taip suteikti prieglobsčio prašytojui galimybę veiksmingai apskusti jam nepalankius sprendimus. Iš tiesų valstybės narės, norėjusios įtvirtinti gynybos priemones, kuriomis remiantis galima priimti sprendimus, sustabdančius perdavimo procedūros vykdymą, dėl skubos reikalavimo neturėtų atsidurti mažiau palankioje situacijoje nei tos valstybės narės, kurių manymu, tokios priemonės nebuvo būtinos. Taigi, valstybė narė, kuri priėmė sprendimą per perdavimo procedūrą įtvirtinti teisę pasinaudoti gynybos priemonėmis, prireikus turinčias stabdomąjį poveikį, atsidurtų nepalankioje situacijoje, nes nepavykus suorganizuoti prieglobsčio prašytojo perdavimo per labai trumpą laiką nuo teismo sprendimo dėl ginčo priėmimo iki perdavimo termino pabaigos kiltų rizika, kad ji gali būti paskirta valstybe nare, atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. Iš to išplaukia, kad aiškinant reglamento „Dublinas II“ 20 straipsnio 1 dalies d punktą negalima daryti išvados, kad siekdama laikytis Bendrijos teisės prašančioji valstybė turėtų nepaisyti laikino teismo sprendimo, priimto nagrinėjant tokį poveikį galintį turėti skundą.

Antra, dėl valstybių narių procesinės autonomijos principo laikymosi Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, jeigu būtų pritarta reglamento „Dublinas II“ 20 straipsnio 1 dalies d punkto aiškinimui, pagal kurį perdavimo terminas skaičiuojamas nuo laikinojo sprendimo, sustabdančio perdavimą, priėmimo, nacionalinis teismas, kuris norėtų suderinti šio termino laikymąsi su laikinojo teismo sprendimo, sustabdančio perdavimą, laikymusi, turėtų priimti sprendimą dėl perdavimo procedūros pagrįstumo prieš pasibaigiant šiam terminui, o šiame sprendime, trūkstant reikiamo teismui skirto laiko, nebūtų pakankamai atsižvelgta į sudėtingą ginčo pobūdį.

Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad jeigu prašančiosios valstybės narės teisės aktuose numatyta, jog pateikus skundą perdavimas sustabdomas, jo terminas skaičiuojamas ne nuo laikinojo teismo sprendimo, sustabdančio perdavimo procedūros vykdymą, o tik nuo teismo sprendimo dėl procedūros pagrįstumo, kuris daugiau nesudaro kliūčių perduoti.

2019 m. kovo 19 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „Jawo“ (C-163/17, [EU:C:2019:218](#))⁴³

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Dublino sistema – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Prieglobsčio prašytojo perdavimas valstybei narei, atsakingai už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą – „Slėpimosi“ sąvoka – Perdavimo termino pratęsimo tvarka – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnis – Didelė nežmoniško ar žeminamo elgesio grėsmė pasibaigus prieglobsčio procedūrai – Asmenų, kuriems minėtoje valstybėje narėje suteikta tarptautinė apsauga, gyvenimo sąlygos“

Gambijos pilietis į Europos Sąjungą atvyko per Italiją, kur pateikė prieglobsčio prašymą, o iš ten vėliau išvyko į Vokietiją, kur pateikė naują prašymą. Paprašiusios Italijos institucijų atsiimti suinteresuotąjį asmenį, Vokietijos institucijos atmetė jo prieglobsčio prašymą ir nurodė išsiųsti jį į Italiją. Pirmasis bandymas perduoti žlugo, nes prašytojo nebuvo jam skirtose gyvenamojoje patalpoje. Manydamos, kad jis slapstosi, Vokietijos institucijos įspėjo Italijos institucijas, kad neįmanoma įvykdyti perdavimo ir kad terminas pagal reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalį pratęsiamas. Šiame straipsnyje numatyta, kad perdavimo terminas yra šeši mėnesiai, tačiau gali būti pratęstas ne ilgiau kaip iki aštuoniolikos mėnesių, kai pareiškėjas slapstosi. Vėliau suinteresuotasis asmuo nurodė, kad buvo išvykęs aplankyti draugo ir nežinojo, kad būtina pranešti apie savo nebuvimą. Tuo pat metu jis apskundė sprendimą dėl perdavimo, o skundą atmetus – apeliacine tvarka kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą. Apeliaciniame skunde jis nurodė, kad, atsižvelgdamos į tai, jog jis nesislapstė, Vokietijos institucijos neturėjo teisės pratęsti jo perdavimo Italijai termino. Jis taip pat rėmėsi tuo, kad Italijoje prieglobsčio srityje yra sisteminių trūkumų, o tai yra kliūtis jį perduoti šiai valstybei.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo, be kita ko, klausė, kokiomis sąlygomis galima konstatuoti, kad tarptautinės apsaugos prašytojas slapstosi, todėl jo perdavimo valstybei narei, paprastai atsakingai už jo prašymo nagrinėjimą, terminas gali būti pratęstas.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas aiškiai nurodė, pirma, kad „slėpimosi“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 2 dalį, visų pirma suponuoja tyčią, todėl ši nuostata iš esmės taikoma tik tada, kai prašytojas tikslingai vengia nacionalinių institucijų, kad užkirstų kelią perdavimui. Vis dėlto Teisingumo Teismas pridūrė, kad, siekiant užtikrinti veiksmingą reglamento „Dublinas III“ veikimą ir atsižvelgti į didelius sunkumus, su kuriais minėtos institucijos gali susidurti turėdamos įrodyti prašytojo ketinimus, galima preziumuoti, kad jis slapstosi, kai perdavimas negali būti įvykdytas dėl to, kad prašytojas išvyko iš jam paskirtos gyvenamosios vietos, apie savo nebuvimą neinformavęs nacionalinių institucijų ir prireikus prieš tai nepaprašęs leidimo. Tačiau ši prezumpcija taikoma tik jeigu prašytojas pagal Direktyvos 2013/33 5 straipsnį

⁴³ Sprendimas taip pat įtrauktas į I.2.1 skirsnį „Chartijos 4 straipsnio pažeidimo rizika“.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

buvo tinkamai informuotas apie atitinkamas savo pareigas. Be to, prašytojui turi būti palikta galimybė įrodyti, kad kompetentingų institucijų neinformavo apie savo nebuvimą dėl pagrįstų priežasčių, o ne ketindamas jų išvengti.

Antra, dėl perdavimo termino pratęsimo tvarkos Teisingumo Teismas nusprendė, kad prašančiajai valstybei narei ir atsakingai valstybei narei nėra būtina iš anksto konsultuotis. Taigi norint šį terminą pratęsti ne ilgiau kaip 18 mėnesių pakanka, kad pirmoji valstybė narė prieš pasibaigiant šešių mėnesių terminui praneštų antrajai valstybei narei apie tai, kad prašytojas slapstosi, ir kartu nurodytų naują perdavimo terminą.

III. Sprendimo dėl perdavimo teisminės kontrolės apimtis

1. Ribota teisminė kontrolė pagal reglamentą „Dublinas II“

Savo jurisprudencijoje, susijusioje su reglamento „Dublinas II“ aiškinimu, Teisingumo Teismas leido prieglobsčio prašytojui ginčyti atsakingos valstybės narės kriterijaus pasirinkimą tik remiantis sisteminiiais prieglobsčio procedūros ir prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygų šioje valstybėje narėje trūkumais, dėl kurių gali būti pažeistos jo pagrindinės teisės, garantuojamos Chartijos 4 straipsnyje.

2013 m. gruodžio 10 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „Abdullahi“ (C-394/12, [EU:C:2013:813](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendroji Europos prieglobsčio sistema – Reglamentas (EB) Nr. 343/2003 – Už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymas – Kriterijų, pagal kuriuos nustatoma atsakomybė nagrinėti prieglobsčio prašymą, laikymosi kontrolė – Teisminės kontrolės apimtis“

Somaliai pilietė S. Abdullahi, kuri, padedama neteisėtai žmones gabenančių asmenų, atvyko į Austriją ir buvo sulaikyta prie Vengrijos sienos, 2011 m. rugpjūčio mėn. pateikė tarptautinės apsaugos prašymą. Kompetentinga Austrijos institucija pagal reglamento „Dublinas II“ 10 straipsnio 1 dalį pateikė Vengrijai prašymą perimti savo žinion; ši ji patenkino. Todėl Austrijos institucija atmetė S. Abdullahi prašymą suteikti prieglobstį Austrijoje kaip nepriimtina ir nusprendė ją perduoti Vengrijai. Dėl šio sprendimo pateiktame skunde S. Abdullahi pirmą kartą teigė, kad už jos prieglobsčio prašymą atsakinga valstybė narė buvo ne Vengrija, o Graikijos Respublika. Jos teigimu, kadangi Graikijoje kai kuriais aspektais buvo nepaisoma žmogaus teisių, jos pateiktą prieglobsčio prašymą turėjo nagrinėti Austrijos institucijos.

Kilus abejonių dėl valstybės narės prisiimamos atsakomybės, nacionalinis teismas nusprendė kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą. Šiuo

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

klausimu jis pabrėžė, kad su atsakinga valstybe nare susijusi kontrolė reiškia pareigą atlikti itin išsamų nagrinėjimą, o tai nesuderinama su reikalavimu greitai nustatyti kompetentingą valstybę narę. Be to, nors reglamente „Dublinas II“ numatyta prieglobsčio prašytojo teisė ginčyti savo perdavimą, šiuo reglamentu neįtvirtinta teisė į prieglobsčio procedūrą tam tikroje pareiškėjo pasirinktoje valstybėje narėje.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad reglamento „Dublinas II“ 19 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad tuo atveju, kai valstybė narė sutiko perimti savo žinion prieglobsčio prašytoją, taikydama šio reglamento 10 straipsnio 1 dalyje esantį kriterijų, t. y. kaip prieglobsčio prašytojo pirmojo atvykimo į Europos Sąjungos teritoriją valstybė narė, tai, kad buvo pasirinktas šis kriterijus, šis prieglobsčio prašytojas gali ginčyti tik remdamasis tuo, kad toje valstybėje narėje sistemingai pažeidžiama prieglobsčio procedūra ir nesilaikoma prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygų, o tai yra rimta ir pagrįsta priežastis manyti, jog tam prašytojui kils reali grėsmė patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį.

2. Išplėsta teisminė kontrolė pagal reglamentą „Dublinas III“

Tokią jurisprudencijos raidą lėmė iš esmės pasikeitusios nuostatos dėl sprendimų dėl perdavimo apskundimo (žr. skirtumą tarp reglamento „Dublinas II“ 19 straipsnio 2 dalies ir reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio⁴⁴ bei 19 konstatuojamosios dalies). Taip yra todėl, kad tarptautinės apsaugos prašytojas tapo atsakingos valstybės narės nustatymo procedūros dalyvis. Vykstant šiai procedūrai, prašytojas informuojamas apie atsakomybės kriterijus ir gali pateikti informaciją, leidžiančią šiuos kriterijus teisingai taikyti.

Todėl toliau nurodytuose sprendimuose Teisingumo Teismas pripažino, kad prašytojas gali remtis klaidingu atsakomybės kriterijaus taikymu, net jei dėl to jo pagrindinės teisės nebuvo pažeistos.

⁴⁴ Pagal reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalį tarptautinės apsaugos prašytojas turi teisę į veiksmingą teisės gynimo priemonę ir gali pateikti teismui skundą dėl sprendimo perduoti faktinių ir teisinių pagrindų arba prašyti jį peržiūrėti.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

2.1. Techninių nuostatų nesilaikymas

2016 m. birželio 7 d. sprendimai (didžioji kolegija) „Ghezelbash“ (C-63/15, [EU:C:2016:409](#)) ir „Karim“ (C-155/15, [EU:C:2016:410](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymas – 12 straipsnis – Teisę gyventi šalyje patvirtinančių dokumentų ar vizų išdavimas – 27 straipsnis – Teisių gynimo priemonės – Teisminės kontrolės apimtis“

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymas – 18 straipsnis – Prašytojo, kurio prieglobsčio prašymas yra nagrinėjamas, atsiėmimas – 19 straipsnis – Atsakomybės išnykimas – Nebuvimas valstybių narių teritorijoje bent tris mėnesius – Nauja atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra – 27 straipsnis – Teisių gynimo priemonės – Teisminės kontrolės apimtis“

Byloje *Ghezelbash* Irano pilietis Nyderlandų valdžios institucijoms pateikė prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi šalyje. Patikrinus duomenis Europos Sąjungos vizų informacinėje sistemoje (VIS) paaiškėjo, kad Prancūzijos diplomatinė atstovybė Irane išdavė suinteresuotajam asmeniui vizą, galiojusią ribotą laiką, todėl Nyderlandų valstybės sekretorius, remdamasis reglamentu „Dublinas III“, paprašė Prancūzijos valdžios institucijų perimti suinteresuotąjį asmenį savo žinion. Prancūzijos valdžios institucijos sutiko patenkinti šį prašymą. Tačiau per Nyderlandų valdžios institucijų surengtą antrą apklausą atitinkamas asmuo paprašė leisti pateikti originalius dokumentus, įrodančius, jog po apsilankymo Prancūzijoje buvo grįžęs į Iraną, o tai, anot pareiškėjo, reiškia, kad ši valstybė nėra atsakinga už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. Taigi kilo klausimas, ar suinteresuotasis asmuo turėjo teisę ginčyti Prancūzijos Respublikos atsakomybę už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą po to, kai ši valstybė narė prisiėmė šią atsakomybę.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalis, siejama su šio reglamento 19 konstatuojamąja dalimi, turi būti aiškinama taip, kad prieglobsčio prašytojas, skųsdamas sprendimą jį perduoti, gali remtis šiame reglamente įtvirtinto atsakomybės kriterijaus klaidingu taikymu.

Byloje *Karim* Sirijos pilietis kreipėsi dėl tarptautinės apsaugos Švedijoje. Atlikus patikrinimą EURODAC duomenų bazėje, tapo aišku, kad suinteresuotasis asmuo jau buvo paprašęs šios apsaugos Slovėnijoje, todėl *Migrationsverket* (Švedijos migracijos tarnyba, toliau – tarnyba) paprašė Slovėnijos valdžios institucijų atsiimti suinteresuotąjį asmenį pagal reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 1 dalies b punktą.

Slovėnijos valdžios institucijos sutiko patenkinti šį prašymą. Tuomet tarnyba pranešė šioms institucijoms, kad, suinteresuotojo asmens teigimu, jis buvo išvykęs iš valstybių narių teritorijos ilgiau nei tris mėnesius po pirmojo prieglobsčio prašymo pateikimo ir

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

kad jo pase yra atvykimo į Libaną viza. Kadangi Slovėnijos valdžios institucijos patvirtino sutikimą atsiimti prašytoją, tarnyba atmetė suinteresuotojo asmens tarptautinės apsaugos prašymą. Tačiau šis manė, kad Slovėnija nėra valstybė narė, atsakinga už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą.

Teisingumo Teismas visų pirma nurodė, kad reglamento „Dublinas III“ 19 straipsnio 2 dalis, tiksliau, jos antra pastraipa, taikoma trečiosios šalies piliečiui, kuris, pateikęs pirmąjį prieglobsčio prašymą vienoje valstybėje narėje, įrodo, kad buvo išvykęs iš valstybių narių teritorijos ne trumpiau kaip tris mėnesius prieš pateikdamas naują prieglobsčio prašymą kitoje valstybėje narėje. Iš tiesų Reglamento „Dublinas III“ 19 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, jog šio reglamento 18 straipsnio 1 dalyje nurodytos pareigos perimti savo žinion arba atsiimti prieglobsčio prašytoją iš esmės nebetaikomos, kai atsakinga valstybė narė, paprašyta atsiimti prieglobsčio prašytoją, gali nustatyti, kad šis ne trumpiau kaip tris mėnesius yra išvykęs iš valstybių narių teritorijos. Tačiau šio reglamento 19 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje patikslinta, kad bet koks prašymas, pateiktas pasibaigus šiam nebuvimo laikotarpiui, laikomas nauju prašymu, dėl kurio pradedama nauja atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra. Vadinasi, tuo atveju, kai trečiosios šalies pilietis, pateikęs pirmąjį prieglobsčio prašymą vienoje valstybėje narėje, išvyko iš valstybių narių teritorijos ne trumpiau kaip tris mėnesiams, paskui pateikė naują prieglobsčio prašymą kitoje valstybėje narėje, pagal minėto reglamento 19 straipsnio 2 dalį valstybė narė, kurioje pateiktas naujas prieglobsčio prašymas, privalo užbaigti už šio naujo prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą, remdamasi reglamente įtvirtintomis taisyklėmis.

Toliau Teisingumo Teismas, kaip ir prieš tai minėtame [Sprendime Ghezelbash](#), nusprendė, kad reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, prieglobsčio prašytojas, pateikęs skundą dėl sprendimo jį perduoti, gali remtis šio reglamento 19 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje įtvirtintos taisyklės pažeidimu.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

2017 m. liepos 26 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „A. S.“ (C-490/16, [EU:C:2017:585](#))⁴⁵

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymas – Nepaprastai didelio skaičiaus trečiųjų šalių piliečių, siekiančių gauti tarptautinę apsaugą, atvykimas – Valstybės narės viešosios valdžios institucijų organizuojamas sienos kirtimas siekiant tranzitu vykti į kitą valstybę narę – Įsileidimas dėl humanitarinių priežasčių – 13 straipsnis – Neteisėtas išorės sienos kirtimas – 12 mėnesių terminas, skaičiuojamas nuo neteisėto sienos kirtimo dienos – 27 straipsnis – Teisių gynimo priemonės – Teisminės kontrolės apimtis – 29 straipsnis – 6 mėnesių terminas, skirtas perdavimui įvykdyti – Terminų skaičiavimas – Skundo pateikimas – Stabdomasis poveikis“

2016 m. Sirijos pilietis A. S. kirto Kroatijos ir Serbijos sieną, nors neturėjo tinkamos vizos. Kroatijos valdžios institucijos suorganizavo šio asmens kelionę iki Slovėnijos sienos, siekdamas padėti jam nuvykti į kitas valstybes nares, kad jose pateiktų tarptautinės apsaugos prašymą. A. S. vėliau pateikė tokį prašymą Slovėnijoje. Kadangi prašytojas į Kroatiją atvyko neteisėtai pagal reglamentą „Dublinas III“, Slovėnija laikėsi nuomonės, kad jo tarptautinės apsaugos prašymą turėjo nagrinėti tos valstybės narės institucijos. A. S. teisme apskundė atitinkamus Slovėnijos institucijų sprendimus, teigdamas, kad jo atvykimas į Kroatiją negalėjo būti laikomas neteisėtu, todėl pagal reglamentą „Dublinas III“ Slovėnijos institucijos buvo atsakingos už jo prašymo nagrinėjimą.

Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausė Teisingumo Teismo, ar atitinkamo asmens atvykimas turi būti laikomas teisėtu, ar neteisėtu, kaip tai suprantama pagal reglamentą „Dublinas III“.

Dėl argumentų, kuriuos prašytojas gali pateikti skųsdamas sprendimą dėl perdavimo, Teisingumo Teismas nusprendė, kad ginčydamas sprendimą dėl perdavimo tarptautinės apsaugos prašytojas, naudodamasis reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalyje numatytais teisių gynimo priemonėmis, gali remtis to paties reglamento 13 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto atsakomybės kriterijaus dėl neteisėto valstybės narės sienos kirtimo klaidingu taikymu. Teisingumo Teismas, remdamasis [2016 m. birželio 7 d. Sprendimu Ghezalbash \(C-63/15, EU:C:2016:409\)](#), kuriame konstatavo, jog toks prašytojas, remdamasis savo teise į veiksmingą teisinę gynybą, gali remtis kriterijaus dėl vizos išdavimo klaidingu taikymu, pažymėjo, kad jo tame sprendime nurodyti motyvai taikytini dėl reglamento „Dublinas III“ 13 straipsnio 1 dalyje nustatyto kriterijaus.

Galiausiai Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, susijusį su skundo dėl sprendimo perduoti asmenį pateikimo pasekmėmis terminų, numatytų, pirma, reglamento „Dublinas III“ 13 straipsnio 1 dalyje ir, antra, to paties reglamento 29 straipsnio 2 dalyje, skaičiavimui. Teisingumo Teismas priminė, kad abiem šiomis nuostatomis siekiama apriboti laiko atžvilgiu valstybės narės atsakomybę pagal reglamentą „Dublinas III“. Pagal

⁴⁵ Sprendimas taip pat įtrauktas į I.1.3 skirsnį „Atvykimas į teritoriją“.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

minėto 13 straipsnio 1 dalį valstybės narės atsakomybės, grindžiamos neteisėto sienos kirtimo kriterijumi, nelieka praėjus 12 mėnesių nuo tokio sienos kirtimo dienos, o pagal minėtą 29 straipsnį tarptautinės apsaugos prašytojas turi būti perduotas per šešis mėnesius nuo atsakingos valstybės narės sutikimo davimo arba nuo galutinio sprendimo dėl skundo, turinčio stabdomąjį poveikį, priėmimo, jei sprendimo vykdymas buvo sustabdytas pagal reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 3 dalį.

Viena vertus, Teisingumo Teismas nusprendė, kad skundo dėl sprendimo perduoti pateikimas neturi įtakos minėto 13 straipsnio 1 dalyje numatyto termino, kuris laikomas šioje nuostatoje įtvirtinto kriterijaus taikymo sąlyga, skaičiavimui. Kita vertus, Teisingumo Teismas konstatavo, kad 29 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytas terminas pradedamas skaičiuoti tik tada, kai dėl šio skundo priimamas galutinis sprendimas, įskaitant, kai teismas, į kurį kreiptasi, nusprendžia Teisingumo Teismui pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, su sąlyga, kad tokiame skunde buvo suteiktas stabdomasis poveikis. Iš tiesų šis antrasis terminas susijęs su sprendimo dėl perdavimo vykdymu ir gali būti taikomas, tik jei tenkinamas perdavimo principas, t. y. ne anksčiau kaip tada, kai prašoma valstybė narė tenkina prašymą dėl perėmimo savo žinion arba atsiėmimo.

2.2. Terminų nesilaikymas

2017 m. liepos 26 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „Mengesteab“ (C-670/16, [EU:C:2017:587](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymas – 20 straipsnis – Nustatymo procedūros pradžia – Tarptautinės apsaugos prašymo pateikimas – Kompetentingų institucijų gautas institucijų parengtas pranešimas – 21 straipsnio 1 dalis – Terminas pateikti prašymą perimti savo žinion – Atsakomybės perkėlimas kitai valstybei narei – 27 straipsnis – Teisių gynimo priemonė – Teisminės kontrolės apimtis“

2015 m. rugsėjo 14 d. Eritrėjos pilietis T. Mengesteab paprašė prieglobsčio Vokietijoje. Tą pačią dieną kompetentinga institucija jam išdavė pažymą dėl prieglobsčio prašytojo registracijos. *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Vokietijos federalinė migracijos ir pabėgėlių tarnyba, Vokietija, toliau – tarnyba), kuri yra institucija, atsakinga už įsipareigojimų pagal reglamentą „Dublinas III“ vykdymą, ne vėliau kaip 2016 m. sausio 14 d. gavo šios pažymos originalą, jos kopiją arba bent pagrindinę joje pateiktą informaciją. 2016 m. liepos 22 d. tarnyboje įvyko pokalbis su T. Mengesteab ir jam buvo suteikta galimybė pateikti oficialų prašymą suteikti prieglobstį. Tačiau atlikus paiešką sistemoje EURODAC paaiškėjo, kad jo pirštų atspaudai buvo paimti Italijoje. Apskritai toks teigiamas rezultatas rodo, kad atitinkamas asmuo neteisėtai kirto Sąjungos išorės sieną, o tai gali lemti, kad už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą yra atsakinga valstybė narė, besiribojanti su atitinkama išorės siena (šiuo atveju Italija). Tada 2016 m. rugpjūčio

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

19 d. tarnyba paprašė Italijos institucijų perimti T. Mengesteab savo žinion pagal reglamentą „Dublinas III“. Italijos valdžios institucijų atsakymo į šį prašymą nepateikimas prilygo sutikimui patenkinti prašymą.

Kadangi tarnyba 2016 m. lapkričio 10 d. sprendimu atmetė T. Mengesteab prieglobsčio prašymą ir nurodė jį perduoti Italijai, jis apskundė šį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. T. Mengesteab teigė, kad pagal reglamentą „Dublinas III“ atsakomybė už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą perėjo Vokietijai. Iš tiesų šiame reglamente numatyta, kad prašymas perimti savo žinion turi būti pateiktas ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo dienos ir kad pasibaigus šiam terminui atsakomybė už prašymo nagrinėjimą tenka valstybei narei, kurioje buvo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas. T. Mengesteab teigimu, tarnyba paprašė Italijos valdžios institucijų perimti jį savo žinion tik pasibaigus trijų mėnesių terminui. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašė išaiškinti reglamentą „Dublinas III“.

Teisingumo Teismas nusprendė, pirma, kad tarptautinės apsaugos prašytojas, skųsdamas sprendimą jį perduoti, gali remtis tuo, kad suėjo toje straipsnio dalyje nustatytas terminas, net jeigu prašoma valstybė narė yra pasiruošusi perimti šį prašytoją savo žinion. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad reglamente „Dublinas III“ Sąjungos teisės aktų leidėjas ne tik nustatė organizacines taisykles, reglamentuojančias valstybių narių santykius, siekiant nustatyti atsakingą valstybę narę, bet ir nusprendė įtraukti prieglobsčio prašytojus į šią procedūrą, be kita ko, užtikrindamas jiems teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę dėl bet kokio sprendimo dėl jų perdavimo.

Antra, Teisingumo Teismas konstatavo, kad prašymas perimti savo žinion negali būti pateiktas teisėtai, praėjus daugiau nei trimis mėnesiams nuo tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo. Reglamente „Dublinas III“ numatytas dviejų mėnesių terminas tokiam prašymui pateikti, kai gaunamas pranešimas apie atitiktį sistemoje EURODAC, yra ne papildomas terminas, pridedamas prie trijų mėnesių termino, o trumpesnis terminas, grindžiamas tuo, kad toks teigiamas rezultatas yra neteisėto Sąjungos išorės sienos kirtimo įrodymas, ir taip supaprastinamas atsakingos valstybės narės nustatymo procesas.

Trečia, dėl tarptautinės apsaugos prašymo materialinės apibrėžties⁴⁶ Teisingumo Teismas nusprendė taip: tarptautinės apsaugos prašymas laikomas pateiktu, kai institucija, atsakinga už pareigų, kylančių pagal šį reglamentą, vykdymą, gauna viešosios valdžios institucijos išduotą rašytinį dokumentą, kuriuo patvirtinta, kad trečiosios valstybės pilietis paprašė tarptautinės apsaugos, o atitinkamais atvejais ir tada, kai ši institucija gauna tik pagrindinę tokiam dokumente pateiktą informaciją, o ne patį dokumentą ar jo kopiją. Kad galėtų veiksmingai pradėti atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą, kompetentinga institucija turi būti aiškiai informuota apie tai, kad

⁴⁶ Prašymas, kurį pateikus pradedamas skaičiuoti trijų mėnesių terminas.

trečiosios šalies pilietis paprašė tarptautinės apsaugos. Vis dėlto nebūtina, kad šiuo tikslu parengtas rašytinis dokumentas būtų tiksliai apibrėžtas arba jame būtų papildomos informacijos, svarbios taikant reglamente „Dublinas III“ nustatytus kriterijus ar juo labiau nagrinėjant tarptautinės apsaugos prašymą iš esmės. Šiame procedūros etape nereikia ir kad jau būtų buvęs surengtas asmeninis pokalbis. Tam tikrų svarbių tarptautinės apsaugos prašytojams suteikiamų garantijų veiksmingumas būtų apribotas, jei kompetentingai institucijai (šiuo atveju tarnybai) nepakaktų gauti rašytinį dokumentą, kaip antai aptariamą pažymą dėl prieglobsčio prašytojo registracijos, siekiant įrodyti, kad tarptautinės apsaugos prašymas buvo pateiktas. Be to, toks sprendimas galėtų paveikti Dublino sistemą, nes būtų paneigtas pirmajai valstybei narei, kurioje pateiktas prieglobsčio prašymas, suteikiamas ypatingas statusas. Tokiame dokumente esančios pagrindinės informacijos perdavimas kompetentingai institucijai turi būti laikomas šio dokumento originalo arba kopijos perdavimu šiai institucijai. Taigi tokios informacijos perdavimo pakanka, kad būtų nustatyta, jog tarptautinės apsaugos prašymas laikytinas pateiktu.

2017 m. spalio 25 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „Shiri“ (C-201/16, [EU:C:2017:805](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymas – 27 straipsnis – Teisių gynimo priemonė – Teisminės kontrolės apimtis – 29 straipsnis – Perdavimo įvykdymo terminas – Perdavimo neįvykdymas per nustatytą terminą – Už prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės pareigos – Atsakomybės perėjimas – Už prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės sprendimo būtinumas“

Irano pilietis M. Shiri Austrijos teismuose pateikė skundą dėl jo tarptautinės apsaugos prašymo atmetimo Austrijoje ir jo perdavimo Bulgarijai. Bulgarija, per kurią jis atvyko į Europos Sąjungą ir kurioje jis taip pat pateikė tokį prašymą, anksčiau sutiko jį atsiimti. M. Shiri teigė, kad pagal reglamentą „Dublinas III“ Austrija tapo atsakinga už jo prašymo nagrinėjimą, nes jis nebuvo perduotas Bulgarijai per šešis mėnesius nuo tada, kai Bulgarijos valdžios institucijos sutiko patenkinti prašymą jį atsiimti.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausė, ar pagal reglamentą „Dublinas III“ vien nagrinėjamo šešių mėnesių termino pasibaigimo pakanka, kad atsakomybė būtų perkelta tarp valstybių narių. Prireikus jis taip pat siekė išsiaiškinti, ar tarptautinės apsaugos prašytojas gali teisme remtis tokiu atsakomybės perkėlimu.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad jei perdavimas neįvykdomas per šešių mėnesių terminą, atsakomybė automatiškai pereina valstybei narei, prašančiai atsiimti (šiuo atveju – Austrijai), ir nebūtina, kad atsakinga valstybė narė (šiuo atveju – Bulgarija) atsisakytų perimti savo žinion atitinkamą asmenį. Toks sprendimas išplaukia ne tik iš pačios reglamento „Dublinas III“ formuluotės, bet ir atitinka tikslą greitai išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus. Iš tiesų tokiu sprendimu užtikrinama, kad

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

tuo atveju, kai delsiama vykdyti perėmimo savo žinion ar atsiėmimo procedūrą, tarptautinės apsaugos prašymas bus nagrinėjamas valstybėje narėje, kurioje yra prašytojas, kad toks nagrinėjimas nebūtų dar labiau užtęstas.

Be to, Teisingumo Teismas nustatė, kad tarptautinės apsaugos prašytojas gali remtis šešių mėnesių termino pabaiga. Tai taikoma neatsižvelgiant į tai, ar terminas baigėsi iki sprendimo dėl perdavimo priėmimo, ar po jo. Valstybės narės privalo numatyti veiksmingą ir sparčią teisių gynimo priemonę. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas patikslino, kad jeigu šešių mėnesių terminas pasibaigė vėliau, nei buvo priimtas sprendimas dėl perdavimo, prašančiosios valstybės narės (šiuo atveju – Austrijos) kompetentingos institucijos negali perduoti atitinkamo asmens kitai valstybei narei. Priešingai, jos privalo savo iniciatyva imtis būtinų priemonių joms perkeltai atsakomybei pripažinti ir nedelsiant pradėti atitinkamo asmens pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą.

Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad pagal Austrijos teisės aktus pripažįstama teisė paduodant skundą dėl sprendimo perduoti nurodyti aplinkybes, atsiradusias vėliau, nei buvo priimtas toks sprendimas, atitinka šią pareigą numatyti veiksmingą ir sparčią teisių gynbos priemonę.

2017 m. lapkričio 13 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „X“ (C-47/17 ir C-48/17, [EU:C:2018:900](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Reglamentas (EB) Nr. 1560/2003 – Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymas – Nustatymo kriterijai ir mechanizmai – Prašymas perimti savo žinion arba atsiimti prieglobsčio prašytoją – Prašomos valstybės narės neigiamas atsakymas – Pakartotinio nagrinėjimo prašymas – Reglamento Nr. 1560/2003 5 straipsnio 2 dalis – Atsakymo pateikimo terminas – Pabaiga – Pasekmės“

Ginčai pagrindinėse bylose buvo susiję su Sirijos piliečiu ir Eritrėjos piliečiu, kurie Nyderlanduose pateikė prašymus išduoti prieglobsčio prašytojui skirtą leidimą laikinai gyventi šalyje, prieš tai jau pateikę tarptautinės apsaugos prašymus kitose valstybėse (atitinkamai Vokietijoje ir Šveicarijoje); Eritrėjos pilietis atvyko iš Italijos (ten nebuvo nustatyta, kad jis jau pateikė tarptautinės apsaugos prašymą). Pagal reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 1 dalies b punktą Nyderlandų valdžios institucijos pateikė Vokietijos, Šveicarijos ir Italijos valdžios institucijoms prašymus atsiimti suinteresuotuosius asmenis. Atmetus šiuos prašymus, Nyderlandų valdžios institucijos, remdamosi įgyvendinimo reglamento Nr. 1560/2003 5 straipsnio 2 dalimi, Vokietijos ir Italijos valdžios institucijoms pateikė pakartotinio nagrinėjimo prašymus, tačiau šios institucijos arba neatsakė, arba atsakymą pateikė praėjus minėtoje nuostatoje numatytam dviejų savaitių terminui.

Byloje C-47/17 pareiškėjas teigė, kad jeigu prašomoji valstybė narė per nustatytą terminą atsako neigiamai į prašymą atsiimti, nuo to momento atsakomybė tenka prašančiajai valstybei narei. Byloje C-48/17 pagrindinės bylos šalys nesutaria, be kita ko,

dėl klausimo, ar atsakovė tapo atsakinga už pareiškėjo pateikto prašymo išduoti prieglobsčio prašytojui skirtą leidimą laikinai gyventi šalyje nagrinėjimą, nes Italijos valdžios institucijos, iš pradžių atmetusios valstybės sekretoriaus prašymą perimti savo žinion arba atsiimti atitinkamą asmenį, per nustatytą terminą neatsakė į pakartotinio nagrinėjimo prašymą. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą su klausimu, ar valstybė narė, kuriai pateiktas prašymas perimti savo žinion arba atsiimti pagal reglamento „Dublinas III“ 21 arba 23 straipsnį, kuri per šio reglamento 22 arba 25 straipsniuose nustatytus terminus atsakė neigiamai ir kuriai vėliau buvo pateiktas pakartotinio nagrinėjimo prašymas pagal šio 5 straipsnio 2 dalį, turi į jį atsakyti per tam tikrą terminą. Taip pat jis klausia, koks tai terminas ir kokios yra prašomos valstybės narės atsakymo į prašančiosios valstybės pakartotinio nagrinėjimo prašymą nepateikimo per minėtą terminą pasekmės.

Priminęs, kad reglamente „Dublinas III“ Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė prašomajai valstybei narei imperatyvius terminus prašymams dėl perėmimo savo žinion ir atsiėmimo išnagrinėti, Teisingumo Teismas nurodė, kad Įgyvendinimo reglamento Nr. 1560/2003 5 straipsnio 2 dalyje nustatytas mechanizmas, kuriuo remdamasi prašančioji valstybė narė gali pateikti prašomajai valstybei narei pakartotinio nagrinėjimo prašymą po to, kai pastaroji pateikė neigiamą atsakymą į prašymą perimti savo žinion arba atsiimti, yra „papildoma procedūra“, kuri nėra privaloma ir kurios trukmė turi būti griežtai ribojama ir nuspėjama. Tačiau, anot Teisingumo Teismo, papildoma pakartotinio nagrinėjimo procedūra, kuri būtų apibrėžta tik „pagrįstu“ atsakymo terminu arba būtų neribotos trukmės, neatitiktų reglamentu „Dublinas III“ siekiamo tikslo greitai išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus.

Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad Įgyvendinimo reglamento Nr. 1560/2003 5 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė, kuri gavo prašymą perimti savo žinion arba atsiimti pagal reglamento „Dublinas III“ 21 arba 23 straipsnį ir kuri atlikusi reikiamus patikrinimus pateikė detalų ir motyvuotą neigiamą atsakymą per šio reglamento 22 arba 25 straipsnyje nustatytus terminus, o vėliau gavo pakartotinio nagrinėjimo prašymą pagal Įgyvendinimo reglamento Nr. 1560/2003 5 straipsnio 2 dalį, turi siekti, vadovaudamasi lojalaus bendradarbiavimo principu, į jį atsakyti per šioje nuostatoje numatytą dviejų savaičių terminą. Jeigu prašomoji valstybė narė neatsako į prašymą per šį dviejų savaičių terminą, papildoma pakartotinio nagrinėjimo procedūra yra galutinai baigta, todėl pasibaigus šiam terminui prašančioji valstybė narė turi būti laikoma atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, išskyrus atvejus, kai jai dar lieka laiko pateikti naują prašymą perimti savo žinion arba atsiimti per reglamento „Dublinas III“ 21 straipsnio 1 dalyje ir 23 straipsnio 2 dalyje tuo tikslu numatytus imperatyvius terminus.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

2.3. Sprendimo dėl perdavimo kontrolė, jei asmuo atsiimamas

2019 m. balandžio 2 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „H.“ (C-582/17, [EU:C:2019:280](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymas – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – 18 straipsnio 1 dalies b–d punktai – 23 straipsnio 1 dalis – 24 straipsnio 1 dalis – Atsiėmimo procedūra – Atsakomybės kriterijai – Naujas prašymas, pateiktas kitoje valstybėje narėje – 20 straipsnio 5 dalis – Vykstanti nustatymo procedūra – Prašymo atsiėmimas – 27 straipsnis – Teisių gynimo būdai“

Nyderlandų valdžios institucijos paprašė Vokietijos valdžios institucijų atsiimti dvi Sirijos pilietes, kurios kiekviena pirmąjį tarptautinės apsaugos prašymą pateikė Vokietijoje, tada išvyko iš šios valstybės ir pateikė po naują prašymą Nyderlanduose. Suinteresuotosios nurodė, kad jų sutuoktiniai gyvena Nyderlanduose ir jiems suteikta tarptautinė apsauga, tačiau Nyderlandų valdžios institucijos atsisakė atsižvelgti į šiuos argumentus ir nagrinėti jų prašymus, motyvuodamos tuo, kad vykstant atsiėmimo procedūrai pareiškėjas negali remtis reglamento „Dublinas III“ 9 straipsniu.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausė, ar prieš pateikdamos prašymą atsiimti tarptautinės apsaugos prašytoją kompetentingos institucijos turi nustatyti už jo prašymo nagrinėjimą atsakingą valstybę narę, be kita ko, remdamosi reglamento „Dublinas III“ 9 straipsnyje numatytu atsakomybės kriterijumi.

Teisingumo Teismas priminė, kad atsiėmimo procedūra taikoma reglamento „Dublinas III“ 20 straipsnio 5 dalyje arba 18 straipsnio 1 dalies b–d punktuose nurodytiems asmenims, tada patvirtino, kad situacija, kai trečiosios šalies pilietis pateikia tarptautinės apsaugos prašymą pirmojoje valstybėje narėje, vėliau iš jos išvyksta ir pateikia naują prašymą antrojoje valstybėje narėje, patenka į šios procedūros taikymo sritį, neatsižvelgiant į tai, ar pirmojoje valstybėje narėje pateiktas prašymas buvo atsiimtas, ar jis jau buvo pradėtas nagrinėti šioje valstybėje narėje pagal Procedūrų direktyvą.

Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad nors aplinkybė, jog sprendimas dėl perdavimo priimtas užbaigiant perėmimo savo žinion arba atsiėmimo procedūrą, neturi poveikio teisės į veiksmingą teisės gynimo priemonę dėl tokio sprendimo, kuri garantuojama pagal reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalį, apimčiai, vis dėlto šioms dviem procedūroms taikoma skirtinga tvarka ir šis skirtumas atsispindi šio reglamento nuostatose, kuriomis galima remtis grindžiant tokią teisės gynimo priemonę. Iš tiesų, vykstant perėmimo savo žinion procedūrai, vadovaujantis reglamento „Dublinas III“ III skyriuje įtvirtintais kriterijais atliekama už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra yra esminė, ir valstybė narė, kurioje toks prašymas buvo pateiktas, gali kitai valstybei narei pateikti prašymą perimti savo žinion, tik jei mano, kad toji yra atsakinga už šio prašymo nagrinėjimą. Tačiau per atsiėmimo procedūrą šie atsakomybės kriterijai neturi reikšmės,

nes svarbu tik tai, kad prašomoji valstybė narė atitiktų sąlygas, numatytas 20 straipsnio 5 dalyje (t. y. kad ji būtų valstybė narė, kurioje prašymas buvo pateiktas pirmą kartą ir kurioje vyksta valstybės narės, atsakingos už šio prašymo nagrinėjimą, nustatymo procedūra) arba reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 1 dalies b–d punktuose (t. y. kad ji būtų valstybė narė, kuriai buvo pateiktas pirmasis prašymas ir kuri, pasibaigus atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrai, pripažino savo atsakomybę už šio prašymo nagrinėjimą).

Teisingumo Teismas pridūrė, kad tai, jog vykstant atsiėmimo procedūrai reglamento „Dublinas III“ III skyriuje išdėstyti atsakomybės kriterijai neturi reikšmės, patvirtina ta aplinkybė, jog šio reglamento 22 straipsnyje išsamiai numatyta, kaip šie kriterijai turi būti taikomi vykstant perėmimo savo žinion procedūrai, tačiau šio reglamento 25 straipsnyje, susijusiame su atsiėmimo procedūra, nėra jokios panašios nuostatos ir tik reikalaujama, kad prašomoji valstybė narė atliktų reikalingus patikrinimus, kad būtų priimtas sprendimas dėl prašymo atsiimti⁴⁷.

Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad priešingas aiškinimas, pagal kurį toks prašymas gali būti pateiktas tik tuo atveju, jei prašomoji valstybė narė pagal reglamento „Dublinas III“ III skyriuje išdėstytus atsakomybės kriterijus gali būti pripažinta atsakinga valstybe, prieštarauja šio reglamento bendrai struktūrai, iš kurios matyti ketinimas nustatyti dvi savarankiškas procedūras (t. y. perėmimo savo žinion procedūrą ir atsiėmimo procedūrą), taikomas skirtingais atvejais ir reglamentuojamas skirtingomis nuostatomis. Toks priešingas aiškinimas, be kita ko, gali sukliudyti įgyvendinti reglamento „Dublinas III“ tikslą išvengti antrinio tarptautinės apsaugos prašytojų judėjimo, nes tai reikštų, kad valstybės narės, kurioje buvo pateiktas antrasis prašymas, kompetentingos institucijos faktiškai galėtų peržiūrėti išvadą, kurią baigusios už prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą padarė pirmosios valstybės narės kompetentingos institucijos dėl pastarosios valstybės atsakomybės. Beje, toks aiškinimas galėtų pažeisti esminį reglamento „Dublinas III“ principą, įtvirtintą jo 3 straipsnio 1 dalyje, pagal kurį tarptautinės apsaugos prašymą turi nagrinėti tik viena valstybė narė.

Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad reglamento „Dublinas III“ III skyriuje išdėstytais atsakomybės kriterijais negali būti remiamasi grindžiant skundą dėl sprendimo perduoti, priimto per atsiėmimo procedūrą. Vis dėlto, kadangi reglamento „Dublinas III“ 8–10 straipsniuose įtvirtintais atsakomybės kriterijais siekiama padėti apsaugoti vaiko interesus ir atitinkamų asmenų šeiminių gyvenimą, kai atitinkamas asmuo antrosios valstybės narės kompetentingai institucijai pateikė akivaizdžių įrodymų, kad pagal reglamento „Dublinas III“ 9 straipsnyje nustatytą atsakomybės kriterijų ji turėtų būti laikoma už prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybe nare, ta valstybė narė, paisydama lojalaus bendradarbiavimo principo, turi pripažinti savo atsakomybę, esant

⁴⁷ Šiuo klausimu taip pat žr. 2023 m. lapkričio 30 d. Sprendimą *Ministero dell'Interno ir kt. (Bendra atmintinė – Netiesioginis grąžinimas)* (C-228/21, C-254/21, C-297/21, C-315/21 ir C-328/21, EU:C:2023:934), be kita ko, 95–102 punktus.

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

situacijai, kuri patenka į reglamento „Dublinas III“ 20 straipsnio 5 dalies (t. y. kai pirmojoje valstybėje narėje dar nėra pasibaigusi atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra) taikymo sritį. Taigi tokiu atveju trečiosios šalies pilietis gali išimties tvarka remtis šiuo kriterijumi, kai skundžia sprendimą jį perduoti.

2.4. Sprendimo perimti savo žinion nelydimą nepilnametį kontrolė

2022 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Atsisakymas perimti savo žinion nelydimą nepilnametį egiptietį)“ (C-19/21, [EU:C:2022:605](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai – 8 straipsnio 2 dalis ir 27 straipsnio 1 dalis – Nelydimas nepilnametis, kurio giminaitis teisėtai gyvena kitoje valstybėje narėje – Šios valstybės narės atsisakymas patenkinti prašymą perimti savo žinion šį nepilnametį – Šio nepilnamečio arba jo giminaičio teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę dėl šio sprendimo – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7, 24 ir 47 straipsniai – Vaiko interesai“

Dar būdamas nepilnametis Egipto pilietis I. Graikijoje pateikė tarptautinės apsaugos prašymą, kuriame išreiškė norą prisijungti prie S., taip pat Egipto piliečio, kuris teisėtai gyveno Nyderlanduose. Atsižvelgdamos į šias aplinkybes Graikijos valdžios institucijos pateikė Nyderlandų valdžios institucijoms prašymą perimti I. savo žinion, remdamosi reglamento „Dublinas III“ nuostata, kurioje numatyta, kad, kai tai atitinka nelydimos nepilnamečio interesus, už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė yra ta, kurioje teisėtai gyvena giminaitis, galintis pasirūpinti šiuo nepilnamečiu. Vis dėlto valstybės sekretorius atmetė šį prašymą, o vėliau – prašymą dėl pakartotinio nagrinėjimo.

Savo ruožtu I. ir S. taip pat pateikė skundą dėl tokio sprendimo, o valstybės sekretorius jį atmetė kaip akivaizdžiai nepriimtina, motyvuodamas tuo, kad reglamente „Dublinas III“ nenumatyta tarptautinės apsaugos prašytojų galimybės ginčyti sprendimą atmesti prašymą perimti savo žinion. Taigi I. ir S. apskundė šį sprendimą *rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas, Nyderlandai) ir tvirtino, kad kiekvienas iš jų turi teisę pateikti tokį skundą teisme pagal reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalį.

Šiomis aplinkybėmis Hagos apylinkės teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą, prašydamas atsakyti, kokias teisių gynimo priemones turi nelydimas nepilnametis, prašantis tarptautinės apsaugos, ir jo giminaitis dėl sprendimo atmesti prašymą perimti savo žinion.

Teisingumo Teismo didžioji kolegija nusprendė, kad pagal reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalį, siejamą su Chartijos 7, 24 ir 47 straipsniais, valstybė narė, kuriai pateiktas prašymas perimti savo žinion, privalo suteikti tarptautinės apsaugos

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

prašančiam nelydimam nepilnamečiui galimybę pasinaudoti veiksminga teismine gynyba dėl sprendimo netenkinti tokio prašymo, tačiau neprivalo suteikti tokios teisės šio nepilnamečio giminaičiui.

Pirmiausia Teisingumo Teismas priminė, kad, nors, remiantis pažodiniu reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalies aiškinimu, pagal ją tarptautinės apsaugos prašytojui suteikiama teisė apskųsti tik sprendimą dėl perdavimo, remiantis šios nuostatos formuluote neatmetama galimybė, kad nelydimam nepilnamečiui taip pat suteikiama teisė apskųsti sprendimą netenkinti pagal reglamento „Dublinas III“ 8 straipsnio 2 dalį pateikto prašymo perimti savo žinion.

Siekiant nustatyti, ar pagal reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalį, siejamą su Chartijos 7, 24 ir 47 straipsniais, reikalaujama suteikti galimybę apskųsti tokį sprendimą atsisakyti perimti savo žinion, šią nuostatą reikia aiškinti atsižvelgiant ne tik į jos tekstą, bet ir į jos tikslus, bendrą sistemą ir kontekstą, be kita ko, į sistemos, kuriai ji priskiriama, raidą.

Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Chartijos 47 straipsnio pirmą pastraipą kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų teisinę gynybą šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis. Ši teisė atitinka ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje įtvirtintą valstybių narių įsipareigojimą nustatyti teisių gynimo priemones, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę gynybą Sąjungos teisei priklausančiose srityse.

Dėl valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo ir reglamento „Dublinas III“ 8 straipsnio 2 dalyje numatyto privalomo atsakomybės kriterijaus laikymosi Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nelydimo nepilnamečio teisminė gynyba negali skirtis, atsižvelgiant į tai, ar dėl šio prašytojo prašančioji valstybė narė priėmė sprendimą dėl perdavimo, ar prašomoji valstybė narė priėmė sprendimą netenkinti prašymo perimti prašytoją savo žinion. Abu šie sprendimai gali pažeisti iš šio straipsnio kildinamą nelydimo nepilnamečio teisę prisijungti prie giminaičio, kuris gali juo pasirūpinti, tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo tikslais. Vadinasi, abiem atvejais atitinkamam nepilnamečiui turi būti leista pagal Chartijos 47 straipsnio pirmą pastraipą pateikti skundą siekiant remtis minėtos teisės pažeidimu.

Nagrinėjamu atveju pagal reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalį tuo atveju, jei tik atvykęs į Graikiją I. būtų išvykęs į Nyderlandus ir ten pateikęs tarptautinės apsaugos prašymą, o Graikijos valdžios institucijos būtų sutikusios perimti I. savo žinion kaip valstybės narės, į kurią jis pirmiausia atvyko, institucijos, suinteresuotasis asmuo turėtų teisę teisme apskųsti Nyderlandų valdžios institucijų priimtą sprendimą dėl perdavimo, remdamasis tuo, kad jo giminaitis gyvena Nyderlanduose.

Tokiu atveju jis galėtų veiksmingai remtis teisės, kurią jis, kaip nelydimas nepilnametis, kildina iš reglamento „Dublinas III“ 8 straipsnio 2 dalies, pažeidimu. O aiškinant reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalį pažodžiui, prašytojas, kuris lieka atvykimo

Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai

valstybėje narėje ir joje pateikia tarptautinės apsaugos prašymą, netenka tokios galimybės, nes tokiu atveju nepriimamas sprendimas dėl perdavimo.

Teisingumo Teismas priėjo prie išvados, kad nelydimas nepilnametis prašytojas turi turėti galimybę pateikti skundą teisme pagal reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalį ne tik tuo atveju, kai prašančioji valstybė narė priima sprendimą dėl perdavimo, bet ir tuomet, kai prašoma valstybė narė atsisako perimti tokį asmenį savo žinion, tam, kad galėtų remtis šio reglamento 8 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos teisės pažeidimu, juo labiau kad šia nuostata siekiama užtikrinti, kad būtų visapusiškai paisoma Chartijos 7 ir 24 straipsniuose garantuojamų nelydimų nepilnamečių pagrindinių teisių.

Vis dėlto pagal šio reglamento 27 straipsnio 1 dalį prašytojo giminaičiui, gyvenančiam prašomoje valstybėje narėje, nesuteikiama teisės apskūsti tokį sprendimą atmesti prašymą. Be to, nei pagal Chartijos 7 straipsnį ir 24 straipsnio 2 dalį, nei pagal reglamento „Dublinas III“ 8 straipsnio 2 dalį šiam giminaičiui nesuteikiama teisė, kuriomis jis galėtų remtis teisme, ginčydamas tokį sprendimą netenkinti prašymo, todėl šis giminaitis negali įgyti teisės apskūsti tokį sprendimą, remdamasis vien Chartijos 47 straipsniu.

2.5. Galimybė remtis aplinkybėmis, susiklosčiusiomis po sprendimo dėl perdavimo priėmimo

2021 m. balandžio 15 d. Sprendimas (didžioji kolegija) „État belge (Aplinkybės, susiklosčiusios po sprendimo dėl perdavimo priėmimo)“ (C-194/19, [EU:C:2021:270](#))

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymas – 27 straipsnis – Teisių gynimo priemonė – Atsižvelgimas į aplinkybes, susiklosčiusias po sprendimo dėl perdavimo priėmimo – Veiksminga teisminė gynyba“

Trečiosios šalies pilietis H. A. Belgijoje pateikė prieglobsčio prašymą. Tačiau Ispanijos valdžios institucijoms sutikus H. A. perimti savo žinion, jo prašymas buvo atmestas ir priimtas sprendimas jį perduoti Ispanijai. Netrukus į Belgiją atvyko ir H. A. brolis, kuris ten pateikė prieglobsčio prašymą. Tada H. A. apskundė sprendimą dėl perdavimo, nurodydamas, be kita ko, kad jų atitinkami prieglobsčio prašymai turi būti nagrinėjami kartu.

Tas skundas buvo atmestas, motyvuojant tuo, kad H. A. brolis atvyko į Belgiją vėliau, nei buvo priimtas ginčijamas sprendimas, todėl į šią aplinkybę nebuvo galima atsižvelgti vertinant to sprendimo teisėtumą. H. A. pateikė kasacinį skundą *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Belgija) ir jame nurodė, kad pažeista jo teisė į veiksmingą teisinę gynybą,

įtvirtinta reglamente „Dublinas III“⁴⁸ ir Chartijos 47 straipsnyje. Neatsižvelgiant į tai, ar H. A. brolio atvykimas iš tikrųjų galėjo turėti įtakos už H. A.⁴⁹ prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymui, *Conseil d'État* turėjo nustatyti, ar prieglobsčio prašytojas turi galimybę remtis aplinkybėmis, susiklosčiusiomis po to, kai buvo priimtas sprendimas dėl jo perdavimo. Šiuo klausimu *Conseil d'État* nusprendė kreiptis į Teisingumo Teismą.

Didžiosios kolegijos sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Sąjungos teisę⁵⁰ draudžiamos nacionalinio įstatymo nuostatos, kuriose numatyta, kad teismas, kuriam pateiktas skundas dėl sprendimo dėl perdavimo panaikinimo, jį nagrinėdamas negali atsižvelgti į aplinkybes, susiklosčiusias priėmus tokį sprendimą ir turinčias lemiamą reikšmę tinkamam reglamento „Dublinas III“ taikymui. Kitaip yra tuo atveju, jei šiame įstatyme numatyta speciali teisių gynimo priemonė, kuria gali būti naudojamos susiklosčius tokioms aplinkybėms, su sąlyga, kad ją taikant suinteresuotojo asmens situacija gali būti nagrinėjama *ex nunc* ir tokio nagrinėjimo rezultatai privalomi kompetentingoms institucijoms.

Kad padarytų šią išvadą, Teisingumo Teismas priminė, jog reglamente „Dublinas III“⁵¹ numatyta, kad asmuo, dėl kurio priimtas sprendimas dėl perdavimo, turi teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę dėl to sprendimo ir kad skundas, be kita ko, turi būti susijęs su šio reglamento taikymo vertinimu. Teisingumo Teismas taip pat priminė, kad jau yra nusprendęs, jog tarptautinės apsaugos prašytojas turi turėti galimybę pasinaudoti veiksminga ir sparčia teisių gynimo priemone, kuri leistų jam remtis aplinkybėmis, susiklosčiusiomis vėliau, nei buvo priimtas sprendimas dėl jo perdavimo, jei atsižvelgimas į jas turi lemiamą reikšmę tinkamam reglamento „Dublinas III“ taikymui⁵².

Vis dėlto Teisingumo Teismas pabrėžė, kad valstybės narės neprivalo organizuoti savo teisių gynimo sistemos taip, kad reikalavimas atsižvelgti į tokias aplinkybes būtų įvykdytas nagrinėjant skundą, kuriuo ginčijamas sprendimo dėl perdavimo teisėtumas. Iš tiesų Sąjungos teisės aktų leidėjas suderino tik tam tikras procesines taisykles, susijusias su sprendimo dėl perdavimo apskundimu, o reglamente „Dublinas III“ nepatikslinama, ar teisė į gynybą būtinai reiškia, kad teismas, kuriam paduodamas skundas, gali *ex nunc* išnagrinėti sprendimo dėl perdavimo teisėtumą. Taigi pagal procesinės autonomijos principą kiekvienos valstybės narės teisės sistemoje turi būti nustatytos šios procesinės taisyklės, su sąlyga, kad jos nėra mažiau palankios nei taisyklės, reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl jų netampa praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teisės suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas).

⁴⁸ Šio reglamento 27 straipsnis.

⁴⁹ Žr. reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio g punkte įtvirtintą sąvokos „šeimos nariai“ apibrėžtį ir šio reglamento 10 straipsnį.

⁵⁰ Reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalis, siejama su jo 19 konstatuojamąja dalimi ir Chartijos 47 straipsniu.

⁵¹ Reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalis ir 19 konstatuojamoji dalis.

⁵² Žr. 2017 m. spalio 25 d. Sprendimą *Shiri* (C-201/16, EU:C:2017:805) ir 2018 m. sausio 25 d. Sprendimą *Hasan* (C-360/16, EU:C:2018:35).

Šiuo atveju, kiek tai konkrečiai susiję su veiksmingumo principu, Teisingumo Teismas nurodė, kad skundu dėl sprendimo dėl perdavimo panaikinimo, kurį nagrinėdamas teismas negali atsižvelgti į priėmus šį sprendimą susiklosčiusias aplinkybes, kurios turi lemiamą reikšmę tinkamam reglamento „Dublinas III“ taikymui, neužtikrinama pakankama teisminė gynyba, nes neleidžiama suinteresuotajam asmeniui pasinaudoti iš šio reglamento ir Chartijos 47 straipsnio kylančiomis teisėmis. Vis dėlto Teisingumo Teismas pridūrė, kad tokia teisminė gynyba, atsižvelgiant į visą bendrai vertinamą nacionalinę teismų sistemą, gali būti užtikrinta specialia teisių gynimo priemone, kuri skiriasi nuo skundo, skirto sprendimo dėl perdavimo teisėtumo kontrolei užtikrinti, ir kuri leidžia atsižvelgti į minėtas aplinkybes. Tačiau ši speciali teisių gynimo priemonė turi užtikrinti suinteresuotajam asmeniui galimybę pasiekti, kad prašančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos negalėtų jo perduoti, kai po sprendimo dėl perdavimo priėmimo susiklosčiusi aplinkybė trukdo jį vykdyti. Tokia teisių gynimo priemonė taip pat turi užtikrinti, kad tuo atveju, kai dėl aplinkybės, susiklosčiusios priėmus sprendimą dėl perdavimo, už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakinga tampa prašančioji valstybė narė, jos kompetentingos institucijos imtųsi būtinų priemonių šiai atsakomybei pripažinti ir nedelsdamos pradėtų šio prašymo nagrinėjimą. Be to, naudojimasis šia specialia teisių gynimo priemone neturi būti siejamas su sąlyga, kad suinteresuotajam asmeniui būtų atimta laisvė arba kad sprendimas dėl perdavimo iš tikrųjų bus įvykdytas.

EUROPOS SĄJUNGOS
TEISINGUMO TEISMAS

Tyrimų ir dokumentacijos skyrius

2024 m. kovo mėn.